Să ne depărtăm un moment ca să întîlnim pe postelnicul și ținuta sa. Aceasta din urmă venise repede în Ploești. Acolo întîlnise pe postelnicul, căruia îi repetase acuzarea ce Zoe făcuse Elenei precum și planul de surprindere pentru noaptea ce urma zilei în care descriserăm cea din urmă scenă de la Fănești.

Postelnicul deveni furios la asfel de știri. Tudora contribui mult ca să-i aprinză și mai tare mînia lui. El decise a merge la Fănești, cu vreo cîțiva martori, noaptea, să calce casa. El și plecă dar.

Unde era și Maria și bărbatul său ce plecaseră să vie a da de știre Elenei despre ceea ce i se prepara? Ei porniseră mai nainte din București și merseră cu repejune pînă la Săftica, acolo voind să stea să odihnească caii, auzi în urmă strigătul unui domnișor, dintr-o cabrioletă, din care mîna caii singur, să abată. Bărbatul Mariei, George, nu avu timpul a abate, domnișorul trecu și, după datina ciocoilor, ținu caii și aplică o duzină de loviri de bice lui George și Mariei. Cămașa subțire a celei din urmă plesni împreună cu pielea și sîngele se revărsă pe cămașă. George, văzînd sîngele, cuteză să zică domnișorului: „Oare nu se va uita Dumnezeu într-o zi pe această țară? Aceste vorbe fură destule ca să se supere și mai mult domnișorul. El stătu și trimise să cheme pe suprefect.

Convenția a făcut pe români deopotrivă înaintea legei, Camera a făcut pe boieri deopotrivă înaintea legei: țăranii nu se bucură de principii de civilizare din Convențiune. Ei sînt încă priviți ca o clasă de servi, bătaia există încă pentru dînșii.

Suprefectul veni, martorii spuseră cele întîmplate. Domnișorul cu lornionul la ochi se arătă. Suprefectul, văzîndu-l, ieși înainte, cu căciula în mînă, și, cu umilință, făcu scuze domnișorului și îi promise că va trimite pe acești doi la închisoare la Ploiești. Domnișorul plecă.

Suprefectul chemă pe Maria și pe George.

— Ați insultat un deputat — zise el — un boier, o beizade; o să vă trimiț la Ploești la cîrmuire să vă închiză.

Maria, ce ținea să ajungă la Fănești cît mai curînd, văzînd că este amenințată de închisoare, începu să țipe.

— Ia să-i tragă cîteva bice ! zise suprefectul.
George auzi și tremură de mînie.
— Nu face una ca asta, domnule.
— Mă amenință ! strigă suprefectul. Iuați-l — zise către jandarmi — și-l așterneți.
Nenorocitul bărbat priimi zece lovituri de sabie pe spinare. Suprefectul dete ordin să-i ducă la Ploești pe jos, jandarmii porniră cu dînșii și suprefectul se prepara a pleca în trăsura lui George.
— Arhonda — strigă un arendaș grec — arhonda ! iacă un țăran, clăcaș pe moșia ce țiu în posesie, are să-mi facă trei zile de lucru, și, în loc să fie acolo, să plimbă fugit... l-am prins aici.
— Așa este, bre ? întrebă suprefectul pe țăran.
— Am plecat, boierule, din satul meu să mă duc la Satul Văii, unde mi-a murit copilul pe drum. Se ducea cu carul cu fîn, cînd un poștaș, ce ducea în olac un curier rus ori neamț, îl lovi cu biciul ca să abată ; bietul băiat, cătind să se ferească, căzu sub roată și îl spintecă cît muri pe loc... Azi îl îngropai la satul postii, unde îl aruncaseră pe gunoi mort.
— Așa este ! ziseră mai mulți țărani.
— Legea este lege, răspunse suprefectul. Ea nu va să știe de morți. Și tu ești vinovat. Să-l ducă să-l închiză la tact !
Țăranul vorbi cu căprarul încet, căprarul cu suprefectul. Suprefectul dete din cap în semn de aprobare.
— Să-l duci tu, căprare ! zise suprefectul, apoi înturnîndu-se către grec, îi zise : Vei fi mulțumit... în loc de trei zile care a lipsit, îți va munci șase, dar nici d-ta nu o să uiți că-ți fac acest bine ?
— Nu, arhonda, vai de mine !
Și, alăturîndu-se de suprefect, îi lunecă doi napoleoni în mînă.
Țăranul ce se duse cu căprarul la închisoare, odată departe, lăsă un galben în mîna căprarului și fuse liber.
— Ai luat galbenu ? îl întrebă suprefectul.
— Iată-l ! răspunse căprarul.
— Astăzi am avut apă la moară — zise suprefectul — toate merg bine, numai mi-e teamă să nu mă scoață liberalii ca unul ce am fost ciocoi în casa lui B...

Cine poate să-şi facă idee de neodihna Mariei mergînd la închisoare la Ploeşti ! sărmana femeie uitase rănile ce avea pe spate pe lîngă temerea că nu va putea servi aci pe făcătoarea sa de bine. Ei ajunseră la prefectură seara, aci nu era nimeni, jandarmii îi închiseră într-un fel de casă de gard învelită cu paie. Ei trecură aici jumătate din noapte în suferinţele cele mai amari.

— Ştii tu una, George ? zise Maria, am găsit un mijloc să ieşim de aici, gardul din fund e spart de vreun cîne, spărtura e destul de mare, ca, mai rupînd din nuiele, să ieşim cîte unul, dorobanţii nu păzesc într-acolo.

— Să vedem ! zise George, şi se duse să viziteze spărtura. Apoi, gîndul tău e bun, zise el. Să fugim, apoi Dumnezeu nu ne va lăsa.

În acel timp Zoe cu principesa Iordache şi amicii săi erau pe drumul Ploeştilor. Postelnicul pleca la Făneşti.

Peste două ore Maria, cu spatele sîngerat, cu ochii plini de lacrimi era în braţele protectriţei sale, care îi procura toate îngrijirile. Alexandru plecase către Bucureşti, fără zgomot. El aflase de la Maria planul infernal al Zoei şi găsi puterea a se despărţi de Elena chiar în amorul ce avea pentru dînsa. Era zece ore din noapte.

Maria spunea celor două dame cum se întîmplase cu loviturile ce priimise de la domnişorul cu lornionul la ochi.

— Am auzit — zicea ea — că s-au schimbat lucrurile în bine ; că toţi sîntem români şi legile sînt pentru toţi ; dar se vede că au fost numai vorbe. Zile de muncă pentru arendaş, zile de muncă pentru ţară şi nu se mai sfîrşesc ! bărbată-meu a fost luat la uciderea lăcustelor, la un sat, şase poştii de la Brebu ; l-a ţinut două săptămîni, şi l-a silit să lucreze cu alţi zece români la facerea unui gard al arendaşului moşiii de acolo. Ei au cam cîrtit ; dar subcîrmuitorul i-au ameninţat cu închisoare şi bătaie.

— Vă plîng, Mario — zise Elena — dar caută să mai suferiţi. Se vor schimba lucrurile.

— Nu se mai schimbă, cuconiţă ! Domnii se schimbă, cîrmuitorii se schimbă, subcîrmuitorii se schimbă ; dar ursita noastră rămîne tot cea veche ! Se zice că împăraţii lumei au luat în mînele lor ursita acestii ţări ! dar noi

nu vedem nici o schimbare în bine. Se vede că Dumnezeu ne-a uitat!

— Nu vorbi așa, copilă! zise Elena, pe cît timp noi vom fi cu Dumnezeu, Dumnezeu va fi cu noi...

Strigarea unor postași puse termen acestii conversări.

— Auzi... vin!... zise Maria.

— Tu ești bolnavă, copilă — îi zise Elena — ai friguri de spaimă și de osteneală, vino și te culcă în patul meu!

Maria refuză; dar Elena stărui atît, încît fuse ascultată. I se dete în pat o tizană fierbinte; oarecare îngrijiri și Maria adormi.

Către acestea noaptea era la jumătate. Toată casa se afla într-o liniște adîncă, în toată casa numai Elena veghea încă. Ea cugeta atunci la Alexandru.

„Sărmanul om! el mă iubește cu inima, și va fi nefericit, căci a cutezat a iubi o ființă destinată a suferi!... Ei vor să mă surprinză... Zoe este care face aceste intrigi... Ea mă urăște, și eu nu i-am făcut niciodată nici un rău!... este geloasă, poate?... Oh! ce fericire pentru dînsa daca cei ce au să vie astă-noapte ar fi găsit pe Alexandru în brațele mele!... cum ar fi triumfat această femeie!... cît de mulțumit ar fi fost bărbată-meu să aibă un cuvînt de despărțire... grație acestii copile, cel puțin voi muri fără să fi suferit scandalul; acum să aștept scena ce o să vie!..."

Asfel vorbea Elena culcată pe o canapea.

Orologiul sună o oră. Un zgomot se auzi în camerile vecine. Zgomot surd de pași, de vorbe. Ușea se mișcă, se deschide. Postelnicul apăru cu un fanar într-o mînă și un pistol în altă mînă, urmat de trei servitori.

— Ce însemnează toate acestea? zise Elena bărbată-său, sculîndu-se și înaintînd către dînsul.

— Nu mă așteptai, nu este așa?

— Niciodată în starea în care te prezinți... dar oricare ar fi ideea bizară ce te aduce aici sub formă atît de condemnabilă, fă bine de ai oarecare blîndețe pentru o persoană bolnavă lîngă care veghez...

— Unde este acea persoană? strigă postelnicul. Apoi adresîndu-se către ușă: Veniți! vedeți! i-am surprins...

La aceste vorbe, camera se umplu de lume, Zoe, principesa Iordache și cei patru boieri ce îi văzurăm acasă la Zoe. Postelnicul se apropie de pat cu pistolul în mînă.

— Aici este tîlharul ! strigă el.

Toți se apropiară să privească. Postelnicul rădică perdeaua de la pat. Maria apăru la vederea lor. Ea se deșteptă atunci de zgomotul ce se făcea. Oaspeții rămaseră uimiți.

— Iată domnișorul ce m-a bătut cu biciul — strigă Maria, văzînd între alții, pe domnișorul cu lornionul la ochi — el este, îl cunosc !...

Elena găsi în resemnarea sa puterea de a nu cădea leșinată.

— Ei bine, domnilor — zise ea — ați venit să asistați la o scenă scandaloasă, ați crezut să mă surprindeți în brațele unui amant. Soarta nu a voit să vă facă această mulțumire. Acum simțiți ridiculul la care v-ați dat ?... Ați profitat de puținul respect ce acest om are pentru familia sa și v-ați lăsat să vă deschiză santuarul unei femei !... retrăgeți-vă, domnilor, căci îmi este rușine de rușinea voastră. Zoe, nu este așa că ai fi fost ferice să fi găsit lucrurile altfel ?... De domnia-ta nu mă mir că ai făcut aceasta — zise ea domnișorului cu lornionul — daca o dată ai avut curagiul să bați o femeie pînă să o rănești !...

— Sîntem bătute și astă dată, șopti Zoe principesei Iordache. La a treia oară om fi mai fericite, poate.

Postelnicul era rușinat, în confuziunea sa nu știu nici ce va zice, nici ce va face ; se retrase înjurînd cu furie.

Toți martorii se retraseră rușinați.

— Nu v-am spus eu că era o calomnie ? zise omul care la Zoe sprijinise pe Elena.

BANCHETUL

Elescu era la București. El chemase pe Georges și-i comunicase toate cîte erau să se petreacă la Fănești. El știu atît de bine să plede cauza Elenei, încît atrase pe Georges în ideile sale de a o răzbuna.

— Trebuie să o răzbunăm — zise Georges — dar mijlocul ?

— Mijlocul ? lasă-mi mie să-l aleg ; promite însă că mă vei seconda ; află de acum că va fi teribil și ridicol totdodată.

— Promit tot.

Și Georges plecă, lăsînd pe Elescu a se gîndi la cel mai bun mijloc de răzbunare.

Petru se arătă.

— Un serv te caută cu un bilet, zise el.

— Un bilet !... de la Elena... dă-mi...

— Iată-l.

Elescu citi biletul.

„Timpul deschide și mai mari rănile inimii mele ; dar pe cît te iubesc, pe atît aceste răni cresc, pe atît tu pari că devii indiferent... Ai făcut din mine o Safo... vorbește și voi fi a ta, cînd ? unde ? decide.

Zoe

P.S. Renunță la E... Sînt trei zile, bărbată-său a surprins-o în brațele unui țăran."

„Ah ! ce infamă calomnie !.. acest bilet îmi trebuia. Elena va fi acum răzbunată cu uzură." El răspunde :

Duminecă la zece oare seara : la mine acasă.

A. Elescu"

„Dară — urmă el vorbindu-și — voi da un banchet ca acela al lui Baltazar... toată junimea elegantă va asista... Vom avea locuri pentru cele mai grațioase sclave ale Venerei... răzbunarea va fi teribilă..."

Asfel vorbi Alexandru și, dînd biletul servului, chemă mai mulți antreprenori pentru ca să decidă despre banchet.

Duminecă seara toate erau preparate. El avea o casă mare și mobilată cu gustul cel mai rar.

La 9 ore amicii săi erau adunați, fiecare din ei erau înștiințați că are să se treacă un fapt straordinar în acea casă, o pepinieră din cele mai grațioase întreținute erau să asiste la această sărbătoare.

Zoe primise biletul lui Alexandru și răspunse îndată că va veni la el acasă duminică seara. Ea nu știa nimic despre banchet.

Casa lui Elescu era fondată spre fundul unei curți mari, între curte și între o grădină minunată. Părintele său avusese gustul frumoaselor arți. Pe la anul 1820, erau în București niște emigrați italiani, din care unii artiști remarcabli în arhitectură, pictură, sculptură; acești oaspeți, fii ai poeticei Italii, lăsară românilor mai multe case mari cu arhitectură, care pînă astăzi fac ornamîntul Bucureștilor. Unele din aceste case sînt casa Vilara, casa Filip, casa Grigorie Ghica etc., însă casa Elescu se distingea prin lucrările de artă cu arhitectură, sculptură, pictură. Copii după tablourile celor mai mari maisteri orna apartamentul Elescului, vase de marmoră de Carar; amfore antice cu mozaic incrustat în pîntece și cu ansele albe; busturi de marmură albe și lucrate cu artă; busturi de bronzul cel mai curat. Statuie de marmură, în grădină, bazine de marmură albe cu sărituri de ape, le trecem în revistă repede ca să le descriem în urmă cu de-amăruntul. Casa lui Elescu este singură în România unde arta are un altar alături cu luxul. Iconoclastria a ucis frumoasele arți, la români și la toți popolii ce urmează acest rit, precum în vechime le ucisese la ebrei. Arțile în secolii trecuți nu se puteau cultiva decît în biserici, și ele erau gonite de aici. Către acestea românii sînt simțualiști! un simțualism ce nu are nici facultatea de a forma gustul! Ei sînt datori aceasta relațiunilor cu fanarioții și oștirilor streine; doctrinelor filosofice ale Occidentului, trecute aici într-un secol de criză și rău înțelese. Caracterul național s-a plecat; morala șovăie, virtutea nu mai este o fericire omenească! ferice este acela care poate să dezmierde mai mult simțurile. Credința românilor în ei înșuși pare atît de slabă, încît viitorul cade în îndoială: prezintele este tot; mîne nimeni nu știe ce va fi. Certe neîncetate de partide, rezbele civile, intervențiuni de armate streine; necontenite schimbări de regime, de domni contribuiră asupra lor, spre a sorbi cu voluptate plăcerile. Filosofia epicuriană le împrumută partea sa materială. Gloria, mărirea, onoarea, virtutea sînt niște ficțiuni: este nebunie a pune

meritul în abnegațiune și sacrifice. Plăcerile sînt create de Dumnezeu pentru oameni, pentru ce ne vom priva de dînsele și vom născoci noi înșine griji ucigătoare? viața este scurtă și supusă la dureri : aceasta ne spune că trebuie să ne bucurăm neîncetat... omul nu trăiește decît o dată.

„...Currit mortalibus aevum
Nec nesci bis posse datur" [1]

zicea Silius Italicus [2].

Salonul lui Elescu era raritate, pereții erau coperiți de stuc, marmură și arabescuri, spațiul unde se termină păreții și începe plafonul era coperit cu figuri de marmură, reprezintînd diverse zeități antice. Între aceste figuri se vedeau niște mozaice de cristal cu diverse colori, formînd diverse figuri de fantezie. Plafonul de lemn, sculptat cu artă și aurit pe margini, la mijloc lăsa spațiul liber picturei, care crease tablouri rechemînd scene mitologice. În patru colțuri ale salonului, pe patru piedestale de granit roșu, se înălțau patru statue în mărime naturală, reprezintînd patru idoli. Zece candelabre de bronz de o înălțime de mai multe picioare, răsfrîngîndu-se asupra lor prin diverse rămuri purtînd diverse figuri, se odihneau în fața a zece oglinzi mari și țineau mulțime de lumini. Șase mese de lemn de palisandru, lucrate cu artă, erau așezate în fața a șase canapele de palisandru care erau îmbrăcate cu o stofă de mătase prețioasă.

În cele două părți ale lungimei salonului, veneau alte camere, camera de culcare, camera de îmbrăcare, camera de lucrare, camera de bibliotecă, de recepțiune, camera pentru amici. În toate aceste camere luxul se arată lîngă artă, marmura cu diverse fețe, porfira, agata reprezintă diverse paseri, naiade, nimfe, animale. Lemnul cel mai prețios pare că a voit să rivalize cu piatra și să arate că el poate să fie mai docil sub mîna artei, ivoriul se vede pe marginile ușilor și ferestrelor,

---

[1] „Trece timpul muritorilor. / Și nu știu să le poată fi dat de două ori" (lat.).

[2] *Silius Italicus* (25—101). poet latin, consul și guvernator al Asiei Mici, unul din favoriții sîngerosului împărat Neron.

ebenul se împletește cu lemnul de roze pe mese, pe jețuri, tapete de Turcia coperă planșetul, pereții sînt decorați cu basoreliefe de stuc, vase de marmură de diverse colori.

Sala de mîncare din etagiul de jos era atît de mare ca salonul, plafonul ei se odihnea pe douăsprezece coloane de granit, douăsprezece statue, reprezintînd atîtea persoane mitologice, apăreau aici candelabre mari așezate pe piedestale de granit, și încă atîtea oglinzi mari lipite de pereți, plafonul reprezinta un consiliu de zei în Olimp.

Toate aceste obiecte prețioase veneau de la părinții săi. Elescu le păstrase poate chiar prin lipsa lui de mulți ani din țară. Cina fuse splendidă, bucatele, vinurile și fructele cele mai rari încîntară pe oaspeți. Nu vom întîrzia la cină : oaspeții se urcară în salon și în patru camere ce comunicau cu salonul.

Acești oaspeți erau mai mulți tineri, amici și cunoscuți ai Elescului, luați din toate clasele societății. Damele erau dintre ținutele cele mai tinere, mai frumoase și mai puțin răspindite în lume. Un piano, o harpă, viori formau instrumentele ce trebuiau să joace ; șase bărbați și șase femei, exersate de trei zile asupra ariilor și cîntecelor date de Alexandru, erau destinați să le execute anume.

Servii purtară tăvi de argint, pe care străluceau cupe de cristal aurit și carafe cu lichiorile cele mai rari, alții destupară butilci de vinuri streine. Muzica începu să execute o arie voioasă ce invita la desfătare.

Oaspeții rămăseseră uimiți, bărbații se așezară pe lîngă cîte una din damele de față. Banchetul amenința a deveni o orgie romană ; o femeie însoți sunetul instrumentelor cu aceste vorbe :

Timpul doruri ne urseşte,
O, amantul meu sublim !
Ora trece, se topește,
Şi ne zice : Să iubim !
Vin', te-mbată cu delicii
P-acest sîn deschis acum,
D-ale grațiilor capricii,

D-al amorului parfum !
Dar mai spune încă mie,
O, ferice-nvingător,
Că-n arzînda lui beție
Nu s-o stinge-al tău amor !

Acest cîntec făcu să tresară de voluptate oaspeții, fiecare își luase cîte o femeie alături pe care o urma cu răsfățări amoroase. Pudoarea și rezistența nu erau priimite aici. Femeile ce formau acest cerc se credeau născute pentru satisfacerea simțurilor oamenilor ; cîteva dame din societatea mare din banda voioasă cu care făcuserăm cunoștință la Fănești, între care Tudorina și altele, veniseră aici cu amanții lor, nevoind să-i lase singuri, cîteva alte dame bogate și cunoscute, dar de o vîrstă matură, ce veniră să găsească aici un nou sorginte de plăceri, luau parte activă la această orgie. Pe stradă trăsurele veneau și reveneau, femeile bărbaților ce se aflau aici sau amantele ce știau că amanții lor sînt aici, geloase, neastîmpărate, necutezînd să intre în acest lăcaș, se mulțumeau să alerge pe stradă. Acest banchet făcuse o revoluțiune în familii.

Elescu adresa vorbe tutulor bărbaților, tutulor damelor. El se așeză lîngă o femeie ținută, una din cele mai frumoase ce erau în sală.

— Îți plac aceste petreceri ? o întrebă el.

— N-am văzut nimic mai frumos — răspunse aceasta — mi se pare că visez... Cine este stăpînul acestii case ?

— Nu îl cunoști ?

— Nu ! mi s-a zis să viu, am venit. Pentru noi nu se cere a cunoaște persoana care ne cheamă. Sîntem ale tutulor ce vor să se dezmierde cu noi, nu putem alege, nici refuza pe nimeni ; aurul dă drept celui dintîi venit a cere favoarea noastră.

— Nu ai iubit niciodată ? întrebă Alexandru.

— Dacă iubim ?... dară, dară — răspunse ea — aceasta se întîmplă cîteodată, dar nu cunoaștem patima. Amorul cel tare se formează din piedecele ce întîmpină, aceste piedici nouă ne sînt necunoscute. Amorul caută să fie încă hrănit de stimă, de admirare, noi nu putem nici

să stimăm, nici să admirăm oamenii care ne desprețuiesc, cari ne cumpără cu o bucată de aur, afară de aceasta, excesul slăbește simțurile noastre.

— Mi se pare — zise Alexandru — că nu ai o bună opiniune de meseria ce profesezi !

— Ai dreptate, eu cel puțin roșesc de multe ori de mine însumi...

— Renunță atunci la această meserie !

— Nu se poate — zise ea — este tîrziu...

— Tîrziu ?

— Dară, nu mai este nimic în corpul și în sufletul nostru, apoi lumea nu ne dă pace, ascultă cîntecul ce începe acum !

Un bărbat cîntă următoarea odă pe o arie tristă și voioasă totodată :

Ce-i amorul ? o beție,
Dar sublimă-n al ei zbor !
Dulce-i a sa bucurie !
Dulce este al lui dor !
Vai ! în viața fugătoare
Nu mai știu ce să doresc :
Zilele strălucitoare ?
Nopțile ce răcoresc ?
O, morală, te închină...
Doctrinari, tăceți acum !
Voi veți foc fără lumină,
Roze fără de parfum !
Daca legături ce place
M-au oprit să iubesc, eu,
Legătura omu-o face,
Pe amoare, Dumnezeu.
Să-nceteze să iubească
Muritorul obosit,
Ce în calea omenească
Inima i-a vestejit !
Eu voi celebra amorul
Și-n parfumul lui ceresc,
Beat, uitînd ferice dorul,
Zilele voi să sfîrșesc !

— Putem rezista la vocea plăcerilor ? ! urmă ea.

Vinul spuma în cupele de cristal. El contribuia să aprinză imaginaţiunea oaspeţilor ca picăturile de spirt aruncate în foc ; nişte femei elegante cu [tot] atîţi bărbaţi executară danţuri naţionale cu o artă rară, în sunetul muzicei. Plăcerile, ele însuşi, semănau că se îmbată.

— Voi o orgie romană ! zise un oaspet.

— Ce zice ? întrebă Tudorina pe amantul ei.

— Zise — răspunse el — să se dezbrace toţi, bărbaţi şi femei.

Damele scoaseră un ţipet.

— Ideea este minunată, zise o damă din banda voioasă. Să deşertăm cupa plăcerilor pînă în fund !...

— Noi plecăm ! ziseră Tudorina şi amica sa.

— Rămîneţi încă ! le ziseră amanţii.

Trei femei ce reprezintau ursitele cîntară atunci însoţite de harpă :

Vin' la noi, streine june,
Să te-mbeţi de desfătări ;
Vin' să-ţi împletim cunune
Din angelici dezmierdări !
Vin', cu roze împleteşte
Anii tăi cei grăbitori
Pîn' ce timpul nu coseşte
Ale tinereţei flori !
N-amînaţi plăcerea dulce !
Timpul e amăgitor,
Ce răpeşte, nu aduce
Fragetului muritor.
Astăzi toate pentru tine
Jos în viaţă strălucesc
Şi dorinţele divine
P-al tău sîn se rătăcesc ;
Mîne se vor stinge toate
Ca parfumul serii-n vînt.
Mîne sufletul tău poate
S-a preface în mormînt.
Timpul fuge... vin' mai tare !
Toate cîte-n lume plac
Trec cum trece-o sărutare,
Toate lacrime se fac.

— Bravo ! strigară oaspeții.

— Vă place această filosofie ? întrebă Elescu. Vai, pare-mi-se că este tot ce iubiți în lume !... o, virtuți, morală, voi nu mai sînteți !... o, străbuni, vedeți pe următorii voștri !... nici o inimă nu locuiește aceste corpuri !... voi nu căutați decît plăcerile, ei, bine, dezmierdați-vă și sfîrși-ți prin a pierde cea din urmă rază divină din inimile voastre !...

— Cine vorbește aici de morală și de virtute ?!... zise o voce, și douăzeci de voci se auziră rîzînd cu hohot.

— Să cînte încă ! strigă Alexandru. Ceea ce este scris caută să se împlinească. Această generațiune este pierdută... pe cenușa ei va răsări un popol mare și generos.

O femeie jună și frumoasă cîntă oda următoare, rezemată grațios pe brațele unui june :

Vinul curge-n cupe pline
Și se varsă spumător,
Asfel inima în mine,
Plină, varsă-al ei amor.
Amețeală el aduce,
O, amantul meu plăcut,
Voi să lupt ; dar fața-ți dulce,
Cum o văz, m-am și pierdut.
Vino ! sînu-mi astă dată
Ți-e deschis... tu mă iubești ?
Vino iute și te-mbată
De tezaurii cerești.
Te grăbește, dulce soare !
Orele se schimbă-n zbor ;
O femeie e o floare,
E o floare-al ei amor.
Astăzi ne surîde nouă,
Dar se-ntoarce despre vînt ;
Vin' pe sînul meu de rouă
Și iți fă al tău mormînt.
Cum în cupe strălucește
Spuma pe suavul vin,
Ah ! amorul meu plutește
Peste sufletu-ți sublim.

Însă spuma de plăcere
Se topește nencetat...
Soarbe-o pînă ce nu piere,
O, ferice adorat.
Sînii mei sînt dulci grădine
Ce amorul, numai el,
Le deschide pentru tine,
Pentru tine singurel.

Zoe era într-una din camerele rezervate ale casei, unde aștepta cu nerăbdare.

Elescu își aduse aminte de dînsa... El lăsase un bilet pe o masă, cu următoarea coprindere : *„O treabă grabnică mă ține încă afară... voi veni însă... pînă atunci, dezbracă-te și ia posesiune de patul meu"*.

Zoe urmase coprinderea biletului întocmai.

Camera în care se afla Zoe era alături cu cea din urmă cameră deschisă oaspeților. Ea adormise așteptînd venirea lui Elescu ; în timpul somnului său o umbră se strecurase aici, luase toate vestmintele Zoei și dispăruse cu ele. Pe la 2 ore din zi, Zoe se deșteptase. Ea căută orologiul.

„M-a înșelat — zise ea — mă voi duce !..."

Se scoală, caută vesmintele, nu le află la locul unde le pusese.

„Ciudat ! își zise ea. Nu aflu vestmintele... mi se pare că o femeie a venit și le-a luat... pentru ce ?... încep a crede că a rîs de mine Alexandru... că voiește să mă insulte... dar, în adevăr, nu înțeleg..."

Se duce la ușa pe unde intrase, ușa era încuiată pe dinafară.

„Desigur că este ceva", își zise ea cu spaimă.

Sună clopoțelul de mai multe ori... tăcere.

Vede o altă ușă în partea opusă, aleargă acolo.. cearcă să o deschiză... ușa se deschide... Zoe se află deodată față în față cu o adunare numeroasă de bărbați și de femei. Ea apăru într-o cămașă de batistă fină, pentru tot vestmîntul.

La această aparițiune, oaspeții strigară : „Orgia romană ! orgia romană !... toate femeile să rămîie în că-

mășii ! libere acelea care vor voi să meargă mai departe !..."

„Înțeleg acum ! zise Zoe ; oh ! îmi voi răzbuna amar !..." și căzu leșinată în brațele unor tineri.

— Nevasta mea aici ! nevasta mea în cămașă !... strigă Șeni, bărbată-său.

Elescu se retrase în camera sa de culcare.

„Elena e răzbunată mai mult decît am voit — își zise el — acum explice-se cu bărbată-său cît va voi !... Iar voi, reprezintanți ai generațiunei de astăzi, rușinea națiunei, rămîneți de vă dezmierdați pînă mine, atîta numai, la plecare să nu furați obiectele prețioase din camere !... Inima voastră e moartă, moliciunea s-a așezat la focarul românilor. Nimic mare, generos, sublim nu mai mișcă aceste inimi putrede ! sclavia nu mai face să roșească fiii românilor. Daca ei ar simte rușinea soartei lor, ar fi încă o speranță pentru viitor !... streinii au călcat acest pămînt, au insultat părul alb al părinților voștri, onoarea națiunei, a familiilor, și voi ați purces înainte-le cu capetele plecate, cu cununi de flori : le-ați deschis sînul familiei voastre, și ați dat lor pă frații voștri, care aveau încă inimă pentru țara lor, ca să-i închiză și să-i muncească !..."

Alexandru, vorbind asfel, adormi.

A doua zi el scrise Zoei următorul bilet :

„*Doamnă !*

Am făcut o lașitate care va rămînea ca o pată pe viața mea ; dar nu mă căiesc. Veninul ce verși pe această tristă societate au picat pe mîna celor ce iubesc... ai căutat, fără mustrare de cuget, să smulgi onoarea unei femei prin născocirea intrigii căreia acel mincinos Ranu a fost instrumentul mizer ; ai căzut. În urmă ai făcut pe bărbatul acestii femei să crează că petrece nopțile în brațele mele, ai preparat o călcare infamă și ai dus acolo o parte din societatea din București... ai căzut încă o dată, dar această femeie e prea delicată ca să mai poată trăi după acest scandal. Ea este astăzi o femeie

dezonorată în ochii societății; cel puțin nu a pierit fără o amară răzbunare.

Elescu"

Zoe citi biletul și il rupse.

„Acest om e nebun! zise ea, il iubesc însă și sint fericc că am vestejit pe ceea ce iubește, dar aceasta nu este destul: il voi ucide și pe dînsul!..."

În seara de banchet Zoe căzuse leșinată în brațele unor juni, cînd se deșteptă era în trăsură cu bărbatăsău, care o ducea acasă, bărbată-său ii aruncase, ca să o ducă, mantela sa pe dînsa. Acasă se întîmplă o scenă furtunoasă între dînșii.

— Rușine! zise el, ce ai căutat acolo? cum ai apărut îmbrăcată numai într-o cămașă fină?...

— O parte din mustrarea ce îmi faci poci să ți-o fac eu însumi; dar rămii credincioasă tractatului nostru. Sînt cinci ani... iți aduci aminte... cinci ani de cînd tu nu mai ești... eu am rămas femeie... ai douăzeci de ani mai mult decît mine... am cerut divorsul, tu ai refuzat, dar ai propus că poci să am totdauna cîte un amant, cu această condițiune am rămas femeia ta, cel puțin în ochii lumei, aceasta s-a urmat prin știrea ta... cum vii astăzi să mă mustri că am fost la amantul meu?...

Zoe ii spuse atunci toate cîte i se intimplaseră și care precedară aparițiunea sa în camerele banchetului.

Bărbată-său păru mai liniștit...

— Însă, draga mea — zise el — altă dată caută de-ți alege mai bine amanții!

— Ceea ce voi să fac acum, am nevoie de concursul tău ca să pedepsesc pe acest laș...

— Bani iți dau cît vei voi, dar nu mă amestec în certele voastre... acești bonjuriști te amenință cu dueluri, și nu și-a găsit omul. Eu nu mă bat în duel nici cu acele de cusut.

El zise și, speriat de ideea unui duel, se retrase în camera sa de culcare.

— Laș! strigă Zoe.

Ziua era aproape. Ea se aruncă pe pat și adormi gîndindu-se la chipul cu care ar face un mare rău Elescului.

A doua zi de dimineață, ea priimi vizita unui ofițer strein, care venise să viziteze România de mai multe luni. Acest om era de 45 la 50 de ani; urit, ciupit de vărsat; cu părul roșatec, cu ochii albastri, dar un albastru mai mult alb, mai fără gene și sprincene, gras și gros, manieră grosolană, tip de cafenea; dar era bine priimit în saloanele Bucureștiului, căci purta titlul de baron Honferburg, titlu luat la hotarele țării, intrînd. Niciodată Zoe nu fusese mai amabilă ca în acea dimineață cu baronul, ceea ce făcu să se mire mult acest din urmă.

— Bine-ai venit, baroane! îi zise ea, ne-ai părăsit cu totul.

— Viu aici la fiecare două zile, doamnă.

— La fiecare două zile? parcă ai zice la fiecare două ore... două zile vi să pare foarte aproape; mie mi se pare foarte departe... este o crimă a priva pe amicii săi de plăcerea de a te vedea... cînd cineva are simpatiile amicilor săi cum le ai d-ta, dară, face o crimă făcîndu-i să-l dorească.

— Nu știu, doamnă, cum am meritat această bună opiniune?...

— Fără a te gîndi, poate, aceasta este un merit mai mult.

Baronul se confunda în mulțumiri de tot felul.

Zoe îl invită să șează, și ea singură îi trage un jeț lîngă dînsa.

„Negreșit că soarta s-a schimbat", își zise baronul.

— Cum ai petrecut aceste zile? îl întrebă Zoe, pe la noi nu ai venit... cel puțin cred că nu ne-ai pierdut din memorie?

— Un singur minut...

— Adevărat?... dacă altă dată aveam motive a nu pleca urechea la oarecare vorbe amabile ce îmi ziceai, astăzi nu mai am puterea a nu crede...

Baronul voi să se încredințeze despre adevăratul simț al vorbelor Zoei și căută să o facă a pune puntul pă i.

— Cred că ați uitat natura acelor amabilități, zise el... eu însă nu am putut să le uit: simțimintele ce v-am exprimat atunci trăiesc și astăzi în inima mea...

oricum, vi le aduc aminte, cel puţin în extract, ziceam, că eşti adorabilă, că te...

— Destul! zise Zoe, puindu-i mîna pe gură, pe care baronul o sărută de mai multe ori, crezi că o femeie are nevoie de o declaraţiune ca să afle că este iubită?...

— Eşti încîntătoare! eşti sublimă! Schiller şi Goethe nu ar vorbi mai bine!... zise el cu transport, lasă-mă să-ţi spui cît eşti de frumoasă, de nobilă, de divină! cît te admir, te respect, cît te... precum Verter admira, respecta... pe Şarlota.

— Baroane! ai zis că mă respecţi?...

— Oh!...

— Ei, bine!... atunci moderă aceste expresiuni... adu-ţi aminte că o femeie care iubeşte trebuie lăsată a se amăgi singură asupra simţimîntelor sale: nu siliţi femeile de a se declara învinse, căci vor privi atunci în voi nişte învingători, şi conştiinţa slăbiciunei lor va face să vă privească ca tirani.

— Oh! cît de adîncă! cît de sublimă este această idee... o, Bürger[1]! o, Hofman[2], cît de fericiţi aţi fi fost voi să cugetaţi astfel!

Zoe surîse.

„E prins!... îşi zice ea, să începem", şi adresîndu-se către acest adorator:

— Se zice că germanii sînt cei dintîi amatori de vinuri bune.

— Adevăr este.

— Bărbată-meu a priimit patru butilci de vin dintr-o insulă descoperită acum cincisprezece ani, în partea occidentală a noii Olande... voieşti să încerci?

— Cu mare plăcere.

Zoe chemă un serv şi îi zise să aducă o butelie de vin din cele patru. Aceasta se făcu îndată. Zoe turnă într-un pahar şi-l oferi baronului. Era vin vechi de Drăgăşani.

— Minunat! strigă baronul.

---

[1] *Bürger Gottfried-August* (1747—1794) — poet liric german.
[2] *Hoffman Ernest-Theodor W.* (1776—1822) — romancier şi muzician german.

— Îmi pare bine — răspunse Zoe — l-am păstrat înadins pentru d-ta.
— Ai gîndit la mine ?
— Mai des decît poţi să-ţi imagini...
— Oh ! fericire ! o, sublimitate !...
— Se fac dueluri multe în ţară, d-le ? întrebă Zoe.
— La Eidelberg, răspunse el.
— D-ta ai avut multe ?
— Am fost studinte în acest oraş... douăzeci şi două...
— La noi această datină nu există... eu cred însă că este necesară : duelul face pe oameni să fie cuviincioşi.
— Negreşit.
— Ah ! nu sînt bărbat...
— Ca să te baţi în duel ?
— Cînd aş fi insultată.
— Sublim ! sublim ! strigă baronul, deşertînd pentru a patra oară paharul.
— Dar sînt femeie şi nevoită a suferi o insultă...
— Eşti insultată ?
— Eu ? nu !...
— Ai zis-o .?..
— Şi daca ar fi, nu aş spune... bărbaţii noştri, amicii noştri nu se bat în duel... sînt laşi !...
— Eu mă bat... Cine a cutezat să te insulte, spune-mi şi nu va mai trăi !... îl voi fărîma asfel !
Baronul trînti paharul pe masă şi îl sparse în bucăţi.
— Nu e nimic, zise Zoe.
— Cine a cutezat să insulte o fiinţă atît de perfectă, de nobilă ?...
— Un om...
— Numele lui ?
— Iartă a-l trece sub tăcere... eşti capabil să te baţi cu el... Să-ţi pui în pericol pentru mine o existenţă preţioasă... şi acest om este celebru în tot felul de duele...
— Trebuie să mi-l spui, doamnă ! îţi mulţumesc de grija ce porţi pentru viaţa mea... voi să-i arăt cine sînt eu...
— Ar fi teribil pentru mine, să mori pentru mine...
— Ar fi o fericire să mor pentru ceea ce iubesc...
— Mă iubeşti dar, în adevăr ?

— Vai ! răspunse baronul, daca te iubesc ? nu ! nu este amor ceea ce simţ... este o patimă adîncă, turbată, ce mă arde, mă zdrobeşte, mă ucide...

— Se cheamă Elescu, zise ea.

— Elescu ?... fie ! îl voi ucide sau îl voi aduce să se închine la picioare-ţi...

— Nu — răspunse Zoe — nu voi să te baţi... poţi să te pui în pericol...

— Îl voi ucide !

— Este foarte tare.

— Îl voi fărima !...

Baronul se scoală să plece... ia mîna Zoei şi o sărută.

— Adio, mărgăritarul acestii lumi !...

— Eu voi ruga cerul să-ţi fie favoritor... voi invoca amorul să împletească cu mîinile sale de roze cununa triumfului...

— Ah... femeie sublimă ! Adorată !... Doroteia ! Şarlota ! Margarita ! plecaţi-vă genunchii înaintea reginei voastre !

Baronul pleacă, beat de amor şi de vin, să provoace pe Alexandru.

Trecuse trei zile de cînd cu banchetul.

Alexandru începuse să sufere despre lipsa Elenei, el o iubea cu seriozitate, nu cuteza să se înturne la Făneşti de temere să nu o compromită. „Apoi — îşi zicea el — Elena e un caracter serios şi decis ; ea îşi va ţine cuvîntul, va face tot ca să moară. Daca voi merge, este capabilă să nu mă priimească !... poate a şi decis o eternă despărţire..." Oraşul i se părea că cade pe dînsul, oriunde se ducea nu afla nici o mulţumire, căzuse într-un fel de *spleen* ; vedea acum toate în rău, naţiunea română, ce fusese idolul inimei sale, i se părea acum un obiect nedemn de simpatiile lui.

„Ea este — zicea el lui însuşi — o ficţiune, un fum care se va risipi la suflarea vîntului ; acest arbor nu mai ţine prin nici o vînă cu rădăcinile arborelui bătrîn. Acel arbore era România care trăia pe cîmpul de rezbel ; România care învinse furia otomanilor şi tătarilor şi scăpă creştinătatea de islamism. [...]

Ce mai este de un neam care a pierdut credințele în sine? care nu dă un singur om capabil să facă un sacrificiu pentru dînsul?... care roșește la ideea de a fi neatîrnat și tremură la ideea sacrificelor spre a ajunge la libertate?... este un fapt trist, dureros! De mult timp inima avuților nu se mai înturnă către patrie... Românii nu au mai făcut nici un dar patriotic... această rătăcire trebuie să se impute cu amărăciune. [...]

Tu nu mai crezi în nimic, o, Românie! în deșert viitorul tău îți surîde în grațioasele versuri ale nobililor tăi poeți, istorici, ziariști ce mai au inimă pentru tine!... tu întorci capul către mormînt, ca un bolnav ce, lovit de moarte și chemat să respire aerul, se înturnă către patul său de durere! Mîne vei trimite în exil pe cei ce te cheamă la viață, să expie faptele lor generoase alături cu criminalul. Gîzii tăi, în numele fericirei tale, vor veni în fața ta să hulească pe cei ce și-ar da viața lor pentru tine, și tu nu vei avea curagiul a fulgera pe ucigătorii tăi! vei crede sau nu vei crede, tu vei lăsa pe fiii tăi în prada enimicilor. Niciodată streinii nu te-au învins, o, țară a luptelor! Ei nu au trebuință de arme ca să te supuie. Ei se servă pentru aceasta însuși cu fiii tăi cei vitregi. România nu piere sub loviturile streinilor; ea se sinucide, astfel este opiniunea lumei. Aurul, o putere ce însuși ea este aservită, nume ce strălucesc de ieri, singure fac de surîd aceste grupe de oameni ce se cheamă fiii Românii. Aurul ca să poată mulțumi dorințele materiale, puterea ca să strîngă aurul, numele ca să aibă privilegiul a-l strînge, religiunea a rămas o formă, ca toate virtuțile, ca să practică de oameni fără tendințe, fără scop, exersiciul ei sacru este un mijloc de a se îmbogăți o parte de oameni. Ei o ucig din zi în zi și sapă astfel fondamentul societății.

Către acestea, o, Românie, tu erai odată frumoasă, strălucită, plină de viață, de frăgezime, ca o dimineață ce se rădică, oh! cîte vise de fericire nu făceam eu pentru tine!... Asfel un părinte, admirînd pruncul său ce surîde la viață, cu părul încărcat de aur, cu buzele coprinse de roze, cîtă speranță nu pune el pe dînsul; dar vine o zi cînd moartea lovește această fragedă ființă, și cu dînsul pier visele fericite ale celor ce-l admirau.

Tu mai ai însă două vine în care a mai rămas energie! Una este desperarea poporului tău, ceialtă amorul pentru desfătări al celor mari, desperarea întărește sufletul: poporul poate găsi într-însa o nouă viață. Plăcerea slăbește inima. Cei mari ai tăi sînt amenințați să piară. Ei vor pieri neapărat, căci asfel au pierit toate societățile ce au căzut în moliciune.

Este însă o speranță pentru tine, o, Românie! este o viață nouă, este un viitor... Aceste bunuri sînt ascunse chiar în fundul cupei tale cu amărăciuni. Ca să o găsești, trebuie să bei cupa amărăciunilor pînă la fund."

Asfel cugeta Elescu. Ministerul se schimbase. Noul cap al cabinetului propuse lui Alexandru să ia un minister. Acesta surîse și zise:

— Propune-mi să dau averea și viața pentru țară! O voi face... Nu sînt ministerele voastre care au să dea o altă viață acestui popul...

— Un minister bun poate scăpa țara daca domnitorul și Adunarea îl vor sprijini, ziceau ei.

— Nu vă plîngeți de domnitor, el va fi cum va fi societatea! Nu vă plîngeți de Adunare, ea este expresiunea clasei ce posedă în această țară, plîngeți-vă de societate... Voi veți intra în luptă cu inima plină de speranță și de curagiu; dar retragerea voastră va fi tristă... Aflați o dată pentru totdauna, amorul patriei nu este în sînul acestii generațiuni. [...]

Sub impresiunea acestor idei triste, Alexandru priimi o scrisoare de la Elena.

„Am auzit cele ce s-a făcut la banchet, Alexandre, ai făcut o faptă nedemnă de un om superior. Cunosc cuvîntul ce ai avut. Sînt mișcată de interesul ce ai luat. Dar nu mă poci opri a-ți zice că ai comis lașetate! O lașetate din partea lui Alexandru pentru mine este un cuțit ce mi-a pătruns inima!... Cu ce se va șterge?... Cîte fapte generoase-ți trebuie ca să o faci să dispară?... Eu însumi am cugetat lung la rola omului pe pămînt. Îmi place a crede că venirea noastră aici are o țintă pentru altă viață, dar aceasta poate să fie creațiunea slăbiciunei omenești ce tremură în față cu moartea: minciuna este rău numită, dar omul o priimește totdauna cu plăcere. El știe de multe ori trista realitate și cu toate

acestea îi place a se minţi singur. Ne simţim murind în noi sau în cei ce iubim, şi ne zicem: vom trăi! nemurirea cea reală, pentru noi este pe pămînt, vom trăi; dar vom trăi în memoria urmaşilor. Acest simţimînt de nemurire este mult mai nobil, nemurirea despre care ne vorbeşte teologii este egoistă, interesată. Orientalii, mai materialişti[1] *decît noi, visează rîuri de şerbet şi munţi de pilaf. Cum vor ajunge dar la nemurirea reală sufletele delicate, nobile, suave ca sufletul tău, daca nu prin fapte generoase?... Iată adevărata morală a vieţii, iată scopul ei cel sublim. Soarta nu a păstrat un loc pentru numele meu în lumea nemurirei. Ea a voit să pier înainte de a face o faptă; tu, însă, eşti june, o largă carieră ţi se deschide în lume, fii generos, vei fi nemuritor, şi binecuvîntările oamenilor, venite pînă în mormîntul meu, vor face poate să tresară de fericire ţărîna mea. Nu-ţi voi vorbi de banchet... Eu oare îţi voi face morală?... eu, o femeie căzută!... plîngi, Alexandre, slăbiciunile mele.*

Te conjur să nu vii aici pînă nu-ţi voi scri să vii... iar atunci să nu pierzi un moment.

Caută să fii voios, dezmiardă-te! lucrează!... iată voinţa mea sau mai bine dorinţele mele. Cînd tu vei fi ferice, voi fi ferice...

Elena"

Această scrisoare făcu să cure lacrimi lui Elescu.

DUELUL

Servu anunţă lui Alexandru doi bărbaţi ce veneau să-l vază.

Ei fură întroduşi.

Unul era un ofiţer român, celalt, un doctor german, amîndoi se prezintară cu politeţă. Elescu le oferi locuri să şează.

---

[1] Cuvîntul *materialist* este folosit aci în accepţia improprie de îmbuibat.

— Sintem mîhniţi că soarta a voit ca să fim noi anunţătorii unei provocaţiuni din partea baronului... cu toate acestea cunoaştem simţimîntele...

— Destul, un duel, înţeleg... Cine este acest baron ?...

— Nu il cunoşti ? întrebă ofiţerul.

— Nu, nicidecum !

— Mi se pare ciudat atunci ca baronul să vă provoace...

— Nu este nimic... răspunse Elescu. Baronul cere satisfacere pentru o insultă făcută altei persoane. Nu este treaba noastră să ştim cine este. Mă provoacă, ii voi face această plăcere... astă-seară martorii mei vor veni să se înţeleagă cu dv. ; vor fi Georges... şi colonelul P...

Cei doi martori se retraseră cu multă politeţă.

A doua zi, la şase oare diminecaţa, şase persoane în două trăsuri se îndreptau către Herăstrău. Trăsurile se opriră la pavilionul lui Costache. Cei şase inşi coborîră şi se îndreptară spre casa Poenaru. Herăstrăul este un loc unde locuitorii din Bucureşti se duc vara să respire aerul cîmpului şi să bea apă curată dintr-o sorgintă ce se află în flancul dealului. În vale, spre nord, cură un rîuleţ, Colintina, cu apă noroioasă şi formează în acest loc un fel de lac cu stufuri de trestie. Timpul era rece. Eram în începutul lui noiemvriu.

Nimeni strein nu se vedea în aceste locuri.

Era convenit a se bate cu spade. Martorii prezintară armele şi totdeodată se adresară către cei doi adversari, invitîndu-i a se împăca.

Baronul răspunde că este cu neputinţă.

Ei iau poziţiune. Se salută, încep. Baronul atacă neîncetat şi pe tot minutul se înfierbîntă mai mult. Elescu pară loviturile cu sînge rece ; martorii sperimentaţi prevăzură sfîrşitul acestui duel. Elescu avea două avantage : exersiţiunea de maister de arme şi un sînge rece ce rareori se poate vedea. El era sigur acum de omul său ; voia însă să-l rănească, fără să-i rădice viaţa, pară o lovire şi atacă... spada baronului cade din mînă.

— Asta nu să ţine în seamă, zise el.

Şi lupta începu din nou.

— Trebuie sînge, ziseră martorii.

— Veți avea îndată, răspunse Elescu, și spada lui pătrunse brațul drept al baronului ; spada îi căzu din mînă.

— Să fim amici, zise baronul, întinzînd mîna lui Elescu.

— Să fim amici ! zise el, îmi plac oamenii de inimă.

Medicul dete concursul său baronului. El declară că plaga e profundă ; dar că baronul va fi chit cu cîteva zile de pat. Se puseră în trăsuri și plecară.

Ei merseră la Elescu, unde se puseră să consume un dejun minunat și cîteva butilii de vinuri streine.

— Spune-mi — zise baronul — cum ai insultat această onorabilă damă ?...

— Baroane ! zise Elescu, știm simțimîntul care ți-a dictat datoria de a apăra o damă. Mă iartă însă a-ți observa că te-ai grăbit a expune viața d-tale.

Atunci Elescu spuse o parte din intrigile Zoei în fața cu Elena.

Baronul clătină din cap.

— Ești un caracter nobil — zise el — te cred... regret că am luat partea unei intrigante...

Ei se despărțiră cei mai buni amici.

A doua zi baronul se prezintă la Zoe cu brațul în eșarfă. El, intrînd, văzu pe Zoe prin fereastră. Cînd se prezintă la scară, servii îi spuseră că doamna este la țară.

— Am înțeles — zise el — Elescu are dreptate...

Baronul se întoarse acasă furios.

Baronul nostru fuse nevoit să șază o lună în pat din cauză că plaga de la braț întîrzia a se închide. După o lună, fuse mai bine. Elescu îl vizita în toate zilele. Baronul îi zicea : „O să-i tai coada !"

În acest interval Elena scrise Elescului de mai multe ori. Iată cea din urmă scrisoare :

„Îți sînt recunoscătoare că nu ai venit aici contra dorințelor mele ! Caterina m-a lăsat, sînt singură... singură, este o vorbă, sînt cu sufletul tău. Ce companie mai plăcută poci să am ?... Bărbată-meu nu mai vine pe acasă. Toți mă părăsesc !... în zilele din urmă, niște fete exprimînd maicii lor dorința să vie să mă vază, aceasta le răspunse că nu poate să le ducă la o femeie pierdută...

sînt o femeie pierdută, Alexandre... Zoe mi-a făcut această reputațiune. Nu crede însă că nu am puterea a suferi toate aceste vorbe !... După o lună voi veni la București, la maică-mea : atunci îți voi spune tot ce am suferit, tot ce sufer, că nu poci să te văz în toate zilele, în toate orele. Dar această fericire nu este lăsată mie. Dumnezeu mi-a ascuns totdauna tot ce mi-a făcut plăcere. Poate că plăcerile mele au fost exagerate ?... pentru mine nu mai este nici o speranță în fericire, suferințele au devenit elementul ce hrănește viața mea. Simț că durerile îmi fac bine, ele sînt de mult timp companiile mele ; m-am dădat cu ele : a mă despărți astăzi, le-aș regreta. Ca profetul Iudei poci a zice celor ce vor căuta să mă consoale : «Oh ! lăsați-mi durerile mele !»

Viața de durere are ca însuși partea de fericire : în toate nopțile, cînd somnul vine de închide ochii mei în lacrimi, îmi pare că ești lîngă mine... cîte vorbe amabile, cîte răsfățări tinere, cîte suspine amoroase nu ți se oferă, o, sufletul meu !... absența ta le dă mai multă putere, mai multă căldură, mai multă patimă... oh ! de cîte ori aștept acest timp de singurătate ca să visez la tine cu aceeași emoțiune, cu aceeași fericire, cu aceeași voluptate cu care amanta așteaptă ora în care buzele sale au să sărute fruntea amantului său !...

Nu văz și nu voi să văz pe nimeni, de temere să nu-mi răpească nici unul din momentele în care mă gîndesc la tine. Viața mea nu va fi lungă, astfel sînt avară de acele momente. În amorul tău găsesc puterea de a muri, cînd cuget că ochii tăi vor riura lacrămi pe mormîntul meu, doresc să mor îndată. Soarta mea este a fi pizmuită, nu este așa ?... E frumos a muri înaintea celui ce iubim !... Scrie-mi ce faci în fiecare zi ! nu-mi ascunde nimic !...

Grădina noastră este tristă acum, vîntul toamnei suflă frunzele vestejite ale arborilor. Eu nu am curagiul a mai merge acolo. Tot îmi recheamă timpuri ce nu mai sînt, și acest regret se unește cu tristeța naturei ca să sfîșie cu cruzime sufletul meu.

Elena"

Aceste scrisori zdrobeau inima lui Alexandru și hrăneau simțimîntul său pentru dînsa. Ar fi voit să zboare

la Fănești ; dar Elena îl conjurase să nu vie. El promisese. Asfel se consola cu ideea să o vază în București. Carnavalul veni și fuse voios în acest an. Alexandru mergea la toate balurile mascate, ca să se distreze. Baronul îl urma pretutindeni. De cîte ori era vorba de Zoe, el repeta : *„O să-i tai coada !“*

Zoe auzise că baronul o sfîșie în toată lumea ; tremură și căută un mijloc ca să se împace. Ea invită pe baron să vie la dînsa la revelionul Anului Nou. El nu se arătă, dar zise lui Alexandru : *„O să-i tai coada !“*

După cîtva timp, Zoe îi scrise următorul bilet :

„Nu vei să vii la mine, voi veni eu, căci caută să ne împăcăm. Află-te în sala de bal de la Slătineanu astănoapte.

Zoe“

Baronul citi biletul.

— Bravo ! bravisimo ! strigă el, o să-i tai coada !...

SCHIMBAREA DE COAFURĂ

Măștile furnicau pe strada Mogoșoaie în cupele, sănii și pe jos și se îndreptau spre sala Slătineanu. Capitala era în sărbătoare pentru ziua de 24 genariu ; partida ce era atunci la putere luminase pentru această sărbătoare ; partida reacționară prefera să lase casele lor în întunerec, așteptînd să ilumine cînd va veni rîndul ei să fie chemată la minister. Mulți au zis că Bucureștii este o cetate dată la dezmierdări. Se poate, dar mărturim că starea ei pitorească nu armoniază mult cu dorința desfătărilor. Starea stradelor, pline de pulbere vara, noroi toamna, paveul mizer ce face de scrîntește picioarele pietonilor, de rupe roatele trăsurilor, de zdruncină oasele locuitorilor, nu sînt oare niște piedici pentru plăceri ? plăcerile, cu galoșii în picioare și stropite de tină, sînt niște plăceri grosolane... Capitala României nu are nimic pentru dînsa, fondatorul ei a trebuit să fie orb. Acest oraș se întinde pe lunca umedă a Dîmboviței, un rîu ce descrește din zi în zi, ca și speranța în inima acestor locuitori ; lăcomia proprietarilor de mori pe dînsul

este cauza principală a scăderei lui. Regulamentul Organic prevăzuse lărgirea rîului prin tăierea acestor mori; dar este în România o voință mai mare decît a legilor, voința favoarelor. Acest oraș este mai atît de întins cît și Parisul, deși are o populațiune mică, din cauza grădinilor și curților sale. El recheamă orașele din timpii patriarhilor. Capitala întinsă, veniturile municipale mici sînt cauza mizeriii acestui oraș. El nu poate să fie capitala României, căci n-are nici o calitate, nici pozițiuni pitorești! nici punt strategic; nu poate să fie nici un centru de comerț.

Astă dată căzuse multă nea pe strade, săniile puteau să alerge fără să simță încovenîntele pavagiului!

O sanie cu două măști stătu la casa Slătineanu: cele două măști coborîră aici și intrară în sală. Costumul lor elegant și simplu, manierele lor rezervate lăsau să se ghicească două persoane de distincțiune. Ele atraseră atențiunea mai multor bărbați.

— Sînt pierdută, zise una.

— Eu tremur...

— Să ne întoarcem?

— După ce am venit...

— Nu văz nici o cunoștință... Alexandru poate că nu va veni!

— Vine totdauna...

— Ce ne va acest om care se ține după noi?

— Curiozitate...

— Măsculiță — zise omul curios — dulci îți sînt ochii! frumoasă îți este talia...

— Ce zice?

— Ai auzit...

— Cine îi dă dreptul?...

— Ești copilă, Eleno, asfel este limbagiul lor aici...

— Nu-mi place... dar eu o să-l întreb despre Alexandru... Domnule, ai văzut pe Alexandru Elescu?

— Aici este — răspunse omul curios — veniți să vă duc.

Cele două femei se luară după el. Acesta le arătă pe Alexandru șezînd pe o canapea.

Cititorii au ghicit că aceste două măști sînt Elena și Caterina? ele șezură lîngă Elescu.

— La ce te gîndești ? îl întrebă Elena cu vocea schimbată.
— La nimic, răspunse el.
— Eu știu... un amor ?...
— Poate...
— O iubești încă ?
Alexandru se uita la dînsa cu indiferință și voi să se scoale ca să plece. Elena îl opri de braț.
— Șezi, Alexandre ! îi zise ea cu vocea sa... nu cunoști pe Elena ta ?...
— Elena ! Elena ! zise el cu vocea astupată... tu, aici, sufletul meu ?... amorul meu... cînd ai venit ?... o, Dumnezeule !... cît sînt de ferice ?...
— Am venit astăzi — îi șopti ea — ardeam de a te... vedea, pînă mîne timpul era lung... am luat pe Caterina și am venit aici astă-seară cu speranța că te voi întîlni : inima nu m-a înșelat...
Domnișorul cel curios șezu lîngă Caterina și conversa cu dînsa.
— Pentru ce m-ai oprit de a veni acolo ? întrebă Elescu. Vai, cît am suferit din aceasta !...
— Ai suferit ? Alexandre !... eu însumi am suferit... crede că sacrificiul acesta era tot atît de mare din partea-mi : dar puteam face alfel ?... Caută să uiți, sufletul meu ! să te dedai cu ideea de a nu ne mai vedea...
Elena tușea din cînd în cînd.
— Ai răcit, îi zise Alexandru.
— Nu, răspunse ea cu tristețâ... apoi, gîndind că nu trebuie să atriste pe Alexandru, urmă : nu este nimic... va trece... mîne să vii să mă vezi la maica mea. Ea te iubește... își aduce aminte de amicia ce aveai în copilărie cu fiul său... va să te vază... sărmană mumă !... și ea a fost nefericită !...
— La miezul nopții ! zise atunci baronul lui Alexandru, să vii în camera mea nr. 6, acolo vei vedea ceea ce nu ai mai văzut niciodată.
— Ce lucru ? întrebă Alexandru.
— Promite că vii ; adu și pe alții... fie chiar dame...
— Promite ! zise Elena. Sînt curioasă să știu... și fiindcă domnul te invită cu alții, te vom însoți și noi.
— Voi veni, zise Alexandru.

— Ha ! ha !... Elescu face curte !... strigă o voce. Era un domino roz, care se opri lîngă dînșii : Ai uitat muza de la Fănești !... Ea nu era mai stabilă decît tine...

— Zoe ! își zise Elena cu spaimă. Alexandre, să lăsăm acest loc !...

— N-ai frică ! răspunse el.

Elena se refugia pe brațul amantului ei, tremurînd.

— Această femeie îmi face spaimă !...

— Nu zici nimic ?... urmă Zoe. Se vede că ești prea ocupat cu domino ? îl inviți poate la un nou banchet ?...

— Poate — răspunse Elescu — dar nu va apărea în sală numai în cămașe.

Zoe își mușcă buzele.

— Oare nu va fi patima de la țară ? urmă Zoe alăturîndu-se, spre a smulge masca Elenei.

Alexandru, prevăzînd această mișcare, se scoală și acoperă pe Elena cu corpul său.

— Îndărăt !... zise el.

Zoe pleacă amenințînd. La cîțiva pași întîlnește pe baronul, îi ia brațul.

— Sînt Zoe... zise ea... cunosc impolitețele mele în față cu domnia-ta ; îți cer pardon sincer...

— Pardon ? răspunse baronul, nu-l priimesc...

— Mă desperi, urmă ea... prevăz că oi să fii cauza nefericirei mele !... dar ești un ingrat !...

— Ingrat !... pentru ce ?

— Pentru că nu se răspunde asfel unei dame care se încrede a-ți scri un bilet ce poate să o piarză.

Baronul surîse.

„Să schimb rolul — își zise el — cu acest mijloc voi reuși mai curînd."

— Este adevărat — zise baronul — ceea ce ai făcut e un mare sacrificiu... sînt un ingrat, dar mă căiesc...

— Așa mai merge... oh ! bărbații ! ei nu țin în seamă datoriile femeilor care îi iubesc !...

— Mă iubești ?...

— Mai este întrebare ?

— Ești un înger...

— Vezi acel domino albastru ce vorbește cu Elescu ?...

— Îl văz.

Mai multe măști vin și-l întrerup.

— Nu putem vorbi într-un loc unde să fim singuri ? zise Zoe.

— Aceasta era să-ți propui... dacă vei, vino în camera mea, în acest edificiu...

— În camera d-tale ?... glumești ?... ce va zice lumea ?...

— Ești sub mască.

— Mi-e teamă...

— Pentru ce ?

— Dacă îmi erai indiferint, se putea... dar...

— Atîta mai bine !

— Îmi juri pe onoare că nu vei cere...

— Pentru aceasta poci să jur... zise baronul.

— Ei, bine, să mergem ! zise Zoe.

Ei purceseră in camera ce locuia baronul în acest edificiu.

Baronul aprinse mai multe lumini ; alături cu acea cameră era încă una, de culcare. Zoe scoase masca.

— Răsuflu acum !... Aici poci să vorbesc liber... șezi, baroane, șezi aproape de mine ; dar fii înțelept... numai asfel mă vei încredința că mă iubești...

Baronul îngenuche înaintea ei.

— Iată locul meu, zise el.

— Ai văzut pe Elescu cu un domino albastru ? acest domino este amanta lui : Elena X... ; această femeie a venit la bal numai pentru dînsul, această femeie o urăsc... îți cer un serviciu...

— Mie ?

— Dară.

— Ce servici ?...

— Lesne... Ei se iubesc, se adoară, nu este nici un sacrificiu ce nu ar face pentru dînsul. Ard să se întîlnească în secret ; dar mijloacele lipsesc ; Caterina este cu dînsa ; nu pot dar să se rătăcească un minut... ești amic cu Elescu ; propune-i camera d-tale, d-ta vei ține de vorbă pe Caterina... Ei se vor furișa de dînsa, vor intra aici... îmi vei da mie cheia !. ...

— Ceea ce îmi propui mi se pare infam...

— Te iubesc, și o voi !... trebuie să mă asculți ! te congiur în genuchi... fii bun, amicul meu ! amantul meu...

Vorbind asfel, ea îl răsfăța cu mîna pe față, pe păr... o lungă sărutare ce dete baronului fuse triumful ei.

— Promit — zise baronul — că voi aduce aici pe Elescu cu domino cel albastru.

— Mersi ! zise Zoe, și acum voi face orice sacrificiu.

Baronul se uită la orologiu.

— Douăsprezece ore fără douăzeci de minute, zise el. Este timp să înceapă operațiunea... fizionomia lui se schimbă ; deveni severă.

— Ascultă, doamnă — zise baronul — am promis că Elescu va veni aici cu dominoul său, aceasta va fi... Am zis că te iubesc ! aceasta e o minciună : te desprețuiesc !... știu toate intrigile fără gust ce ai făcut acestii femei... le-am trecut cu vederea, dar ai căutat să rîzi de mine cu istoria duelului... mi-ai închis ușa, m-ai umilit... și ora a sosit ca să te pedepsesc...

— Ce sînt aceste vorbe, amantul meu ? zise Zoe.

— Lasă-mă să vorbesc... astăzi vii și cerci să mă faci complicele unei noi infamii... să mă degradezi înaintea mea însumi... Ei, bine, nu-ți voi face această plăcere ! Veniți aici ! strigă el, ușa din camera vecină se deschise, trei oameni cu măști apărură cu niște bende și foarfeci mari. Tăieți coada acestii femei !...

Zoe începu să amenințe.

— Trădare ! zise ea. Ia seama, baroane ! sînt puternică aici în țară... Poci să te pierz... și voi, blestemați zbiri, nu vă apropiați... ori veți fi trimiși la ocnă !...

— Faceți-vă datoria ! zise baronul.

Cei trei oameni mascați puseră mîna pe dînsa, îi legară brațele în bende. Ea se dezbătea.

— Preferi oare să-ți torn un fier roșu pe sîn ? zise baronul.

Zoe începu să se roage.

— Grație — strigă ea — ucide-mă ; dar nu mă face ridicolă ! Baroane, ai pietate de mine !... Cel puțin de rudele mele, care vor suferi pentru mine... grație ! și de acum mă voi retrage din lume... voi merge la o mănăstire să expiu erorile ce am făcut... grație ! pietate !...

Cei trei oameni îi desfăcură coafura. Părul ei neguros, încrețit și bogat căzu rîurînd pe umerii albi. O mînă i-l strînse într-un mănunchi spre spate, foarfecele apar, se deschid, operă, coada a căzut.

Baronul caută orologiul, ușa se deschide.

— Ți-am promis să aduc aici pe Elescu și domino albastru, mi-am ținut parola, zise baronul, arătînd pe Elescu care intră cu Elena și cu Caterina.

— I-am tăiat coada, căci voia să mă facă complice la o nouă infamie.

Cele două domine se apropiară de dînsa și scot măștile.

— Elena ! Caterina !... strigă Zoe, și căzu leșinată.

A doua zi în toate saloanele din București nu se vorbea decît de tăierea coadei Zoei, numai bărbată-său nu știa nimic. Zoe zise bărbată-său că și-a tăiat părul, căci asfel este acum moda.

Către acestea toți bărbații, toate femeile ce sfîșiau pe Zoe, atacîndu-o sub toate raporturile, în toate saloanele, se credeau onorați să o priimească sau să o viziteze ! Ei adorau aceea ce criticau ! acest fapt poate să vie din slăbiciunea societății bucureștene ; poate asemenea din indiferința despre onoare, poate să vie din amîndouă deopotrivă. Zoe este o femeie vicioasă ; dar Zoe e bogată, dă serate, baluri. Conștiința este vîndută pe dreptul de a figura la un bal. Iată o parte din viciul acestii societăți. Ceea ce se face pe tărîmul saloanelor se întîmplă și pe alte tărîme, ascultați în saloanele damelor de a doua clasă. Ele fac războl celor de clasa întîi. Tot ce este mai corupt, mai fals, mai ridicul sînt damele de clasa întîi, zic ele ; una din aceste dame să le invite la o serată, ele se duc, se înclină, se tîrăsc fără rușine înaintea celoralte ! oamenii nu sînt mai buni..

Zoe simți pozițiunea sa în societate ; dar ea cunoștea slăbiciunile societății. „Un bal — își zise ea — și toate aceste femei vor veni la picioarele mele !"

Dete un bal splendid, și tot scandalul încetă îndată.

Baronul, după scandalul ce făcuse, fuse consiliat de autoritatea sa să părăsească țara.

El plecă, neregretînd decît pe Elescu.

ÎNTOARCEREA

A doua zi de la tăierea coadei Zoei, Elena prezintă pe Alexandru maicei sale. Bătrîna, îndată ce îl văzu, își aduse aminte de fiul său și se înecă de plîns.

Elena simţea în inima ei o satisfacţie că a văzut femeia ce-i făcuse aîta rău umilită în gradul cel mai mare. Văzîndu-se în casa părinţilor cu Alexandru, ea îşi forma vise dulci de fericire.

„Soţul meu voieşte să mă lase... îşi zise ea. Atunci Alexandru ar putea să devie bărbatul meu... aş putea fi încă ferice... adevărată fericire... a-l iubi fără mustrare de cuget... o, Dumnezeule, poate fi mai mare bine în viaţă ? Dar nu !... zise ea. Cerul nu a voit aceasta !..."

Vorbind astfel, începu să tuşească, apoi deveni melancolică.

Muma Elenei trebuia să iasă de acasă. Ea rugă pe Alexandru să aştepte pînă se va întoarce şi zise Elenei să cheme pe Caterina, dacă îi face plăcere, apoi plecă.

Cei doi amanţi rămaseră singuri. Ei uitară pe Caterina.

Alexandru îngenuche la picioarele Elenei.

— Pentru ce eşti tristă, Elena mea ? o întrebă el. Nu lăsa imaginaţiunea să se exalte în suferinţe !... Ştii tu, sufletul meu adorat, ştii tu că pe fiecare din lacrimele tale cură o scînteie din viaţa mea, din bucuria mea ?... scrisorile tale îmi deşirau inima !... acum mă faci să tremur prin această descuragiare ce îţi găsesc... vorbeşti de moarte ?... Elena, Elena, îţi jur că de vei muri, voi muri !... sînt certat cu viaţa, certat cu omenirea. Tu singură mă împăcaseşi cu una şi cu alta... Fluturii mor cu florile cînd vîntul de toamnă le vestejeşte, misiunea lor încetează atunci pe pămînt ; amorul meu nu va pieri niciodată..

— Asfel ar fi trebuit să fie — zise Elena — dar nu este, amorul este o boală, trece...

— Tu vei înceta a mă iubi ? strigă Alexandru.

— Poate... dar timpul nu-mi va permite... răspunse ea.

— Iară această idee tristă !... zise Alexandru, ştii tu, iubita tinereţii mele, că pămîntul s-a scuturat de flor. aerul de parfum, de cînd mînile tale divine nu au răsfăţat faţa mea ?... fruntea s-a încreţit şi s-a întristat de atunci !...

Elena surîse şi amîndouă mîinile le trecu pe fruntea amantului său.

— Dacă aş putea să-i redau strălucirea ei ! zise Elescu.

Elena înclină capul pe sînul lui.

— O sărutare ! zise ea.

Buzele lor arzînde se lipiră, Elena tresări.

— Pleacă zise ea — pentru amorul ce îți port, pleacă ! sînt nebună... nu, nu trebuie să te mai îmbrățișez !...

— Mă gonești ?...

— Te gonesc, căci te iubesc, și puterile mele mă lasă... Alexandre, dovedește-mi că mă iubești, retrăgîndu-te !... fii mai tare decît mine ; Dumnezeule... ai pietate... sprijină-mă ! dragul meu, domnul meu, ascultă pe Elena ta, ce te roagă, te imploră, apără-mă contra ta, contra mea chiar !...

— O, suflet nobil și delicat — strigă Alexandru — pentru ce tremuri pe sînul celui ce te adoră ?... Oare ai încetat de a-l iubi ?... acea flacără ce îndivina inima ta este stinsă și a lăsat locul recelui rezon ?... un altul domnește acum în această inimă ? spune, și atunci îți jur că mă voi retrage !...

— Am auzit bine ? zise Elena, te îndoiești de amorul meu ?... spune tu, o, sufletul meu, ce consumă durerea ! Spuneți voi, suspine, voi, lacrime, companiile vieții mele de toate zilele, de toate orele, spuneți-i daca îl iubesc încă !... Nopțile, orele, confidente durerilor ascunse ale inimei mele, pentru ce nu pot să vorbească ? Daca ele ar putea vorbi, ar spune lucruri atît de tinere, încît inima ta s-ar topi în lacrimi, o, amantul meu adorat ! acest amor crește din zi în zi, din oră în oră, din moment în moment. Pe atît slăbește sărmanul meu rezon... am conștiință de slăbiciunea mea și iată pentru ce te chem ajutor pe tine contra ta...

— Daca tu ești slabă, crezi că eu sînt mai puțin slab ?... Elena mea, sînt capabil de mari sacrifice, cere-mi orice vei voi : ca să-ți facă plăcere, este trebuință a muri, a arunca o pată pe numele meu ? o voi face cu fericire, cere tot ce voiești, dar nu-mi cere a nu te mai iubi : aceasta nu se poate... te iubesc cu o patimă adîncă... numai moartea poate să schimbe inima mea... te iubesc și sufer, pentru ce vei să nu cunosc decît partea de amărăciuni a amorului meu ?...

— Pentru ce m-ai iubit ? zise Elena.

— Pentru ce te-am iubit? vai! dar ți-am mai spus altă dată: Dumnezeu a voit asfel. El a pus în ființa ta, materială și morală, acel farmec a cărui origină este atributul său. Poți a mă opri de a te iubi? poci eu însumi a mă opri?... Nebuni acei ce cred una ca aceasta!... rezonul tace înaintea luminei feței tale, înaintea parfumului sufletului tău divin.

— Nu mă privi asfel!... șopti Elena devenind palidă. Simț că mor! vai, nu mă privi asfel... ochii tăi mă ard, mă electriză!...

— Poci să nu te privesc?... pentru ce ești atît de frumoasă! atît de dulce! atît de amăgitoare?... Viața pare că se face frumoasă prin frumusețea ta, precum aerul se lumină prin lumina planeților. Dacă orele ce zboară pe lume ar putea să se oprească, ele s-ar opri ca să te admire pe tine și amorul meu pentru tine.

— Taci, taci! strigă Elena. Vorbele tale sînt vorbele unui nebun...

— O sărutare încă?

— Cea mai din urmă, răspunse Elena, jumătate leșinată, gura lor se atinse încă o dată.

O trăsură trase la scară. Muma Elenei se înturna. Elena iese înainte.

Toată ziua Elescu o trecu la Elena. Toată ziua Elena păru abătută, gînditoare. Cînd Alexandru se retrase, ea se închise în apartamentul său, și acolo, fără martori, rugă și plînse pînă la ziuă.

Alexandru trecu noaptea gîndind că poate să devie într-o zi bărbatul Elenei. „Soțul său o să caute să se despartă... Sînt încă zile de fericire pentru noi!"

A doua zi se inturnă la Elena. Cine poate să-și facă idee de durerea ce simți auzind că Elena plecase repede la Fănești?...

„Nu mă mai iubește! nu va fi ea care va muri — adăogă el — voi fi eu!..."

Stăruința Elenei de a ședea la Fănești deschidea lui Alexandru poarta bănuielelor celor mai injuste. El își închipuia că Elena are vreun amant. Nu cuteza să meargă singur, ca să nu o compromită; nu cuteza asemenea să trimită un om credincios să o inspecte; faptul acesta îi părea o insultă adusă ei. Asfel se chinuia cu nehotărîrea gîn-

durilor sale. El descoperi mumei Elenei amorul lui pentru fiica ei, îi vorbi despre speranțele sale în viitor. Această bătrînă păru încîntată. Ea stima și iubea pe Elescu.

— Nu se poate decide nimic, înainte de divors, zise ea.

— Să se ceară divorsul !...

— Nu poci răspunde nimic, înainte de a mă înțelege cu fie-mea, urmă bătrîna.

Muma scrise fie-sei atunci :

„Pentru ce nu ceri divorsul?... Soțul tău trăiește cu o concubină, nu mai e un secret. Alexandru mi-a spus că te iubește și te va lua de soție... Acest om îmi place. El are în sufletul său acea flacără de generozitate ce vine de la Dumnezeu și care are drept scop a se sacrifica pe sine pentru ceialți ! Tu poți să fii ferice, o fata mea, făcînd totodată fericirea unui om.“

Elena nu întîrzie a răspunde. Negreșit vă închipuiți că priimise bucuros propunerile maică-sei ? vă înșelați ; iată ce răspunse :

„Mamă,

Nu poci să fiu soția lui Elescu, căci m-am dat acestui om !... Îmi vei zice că tocmai pentru acest cuvînt caută să deviu soția lui. Eu răspunz că tocmai pentru acest cuvînt nu poci să fiu, am pierdut dreptul la stima acestui om : nu mă acuza de idei excentrice ! Ceea ce zic din contra este realitatea“.

Bătrîna mumă rămase uimită la citirea acestui bilet cinic pe care îl comunică Elescului. Abnegarea cu care Elena declara că se dase lui îl atinse. „Se căiește ea, oare, sau un cinism amar îi inspiră aceste vorbe ?... Iubește pe altul ?... voi afla !“

Gelozia deveni putintă ; atunci orice scrupul tăcu în sufletul lui. Trimise pe Petru, servitorul lui credincios, să se așeze în Fănești și să vegheze asupra mișcărilor Elenei. Totodată el scrise Elenei următorul bilet :

„Cunosc ce ai scris maică-tei, nu mai este dar nici o îndoială : un nou amor se ascunde astăzi sub vorbele de abnegațiune cu care te exprimi in acel bilet...“

Scrisoarea lui Alexandru făcu să tremure Elena, nu pentru dînsa, timpul era să o reabilite în ochii lui Alexandru ; dar pentru el. Ea își închipui că îndoiala

lui poate să-i fărame inima. „Ce voi face ?“ se întreba ea ; în fine scrise lui Alexandru :

„Refuzul meu ți-a făcut mare durere... și astăzi bănuiești sinceritatea mea, oh, de ce nu am murit înainte de a putea fără voia mea, să fiu cauza unui nou nour ce coprinde fruntea amantului meu ?... am refuzat, pentru că o dată nevasta ta, amantul complice al unei fapte va deveni bărbatul scrupulos ; o dată bărbatul meu, tu nu vei avea pentru mine nici o stimă...
Mă insulți cînd bănuiești... dar această insultă ar trece sub tăcere daca ea nu ar fi pentru mine o incunoștiințare că tu suferi sub această funestă idee. Eu nu voi să suferi !... Voi mai face și acest sacrificiu : adecă mă voi decide a mă expune a fi obiectul disprețului tău prin cununie, precum ți-am sacrificat insuși onoarea mea... numai că poci risipi corul grijelor ce plutesc pe fruntea ta... Mă resemnez însuși la puțina stimă ce vei avea pentru femeia care a trădat înainte datoriile sale, fă dar orice vei voi ! mă voi supune...

Elena“

Alexandru citi acest bilet printre lacrimi. „Sînt un caracter rău !“ își zise el.

După cîteva zile raporturile agintelui său secret din Fănești îi anunțară că Elena nu priimește pe nimeni, că trece zilele în faceri de bine, în rugăciune și în lacrimi ; dar că sănătatea sa suferă mult. Această din urmă știre îngriji pe Alexandru. El crezu de datorie să o vază sau să-i scrie, îi scrise dar atunci o carte plină de tinerețe :

„Iți mulțumesc pentru noul sacrificiu, deși nu voiam să aibă un asemenea nume !... El mi-a redat tinerețea, bucuria, elanul inimei mele. Acum mi se pare că soarele are și pentru mine o parte de lumină ; pămîntul nu mai imi este strein... A trăi cu tine, prin tine, pentru tine, o sufletul meu, iată ce poci numi încă fericirea. De acum îmi inchipuiesc noua viață ce îmi surîde, mi se pare că numai eu sint ferice, că numai in noua căsătorie se află fericirea ! de cite ori văz ființe omenești ce se zic fericite, mă intreb insumi, acești oameni ce nu sint iubiți de Elena mea, ce nu speră să formeze o căsătorie cu dînsa, cum pot să fie fericiți ?... am aflat că ești tristă...

tristă cînd o nouă viață îți surîde? cînd eu sînt voios ca un copil? viața ce ne surîde, Elena mea, va fi o viață de tinerețe, de amor, de seninătate. Fericirea noastră va fi un exemplu în lume și lumea ce a uitat că maritagiul are farmece își va reîntineri credințele sale în familie. Tu nu vei fi femeia, ci amanta mea... Pentru ce îmi zici totdauna că, o dată bărbatul tău, nu voi mai avea stimă pentru tine? pentru că ai făcut pentru mine cel mai mare sacrificiu ce o femeie poate să facă? aceea ce numești dispreț va fi considerat ca un mare merit de mine; voi zice și mai mult, ca o mare virtute. Știu ce costă pe o femeie ca să sacrifice celui ce iubește onoarea sa: sacrificiul acesta este mai mare decît sacrificiul vieții sale; între o femeie care se dă amantului său și o femeie ce nu are putere a o face (două suflete superioare, înțeleg) în care parte se cere mai multă abnegațiune? la aceea ce sacrifică un moment de plăcere ca să se laude de lume, sau la ceea ce sacrifică, cu onoarea, viața, fericirea, liniștea?... oh, Elena mea, știi tu că niciodată nu te-am stimat, nu te-am admirat, nu te-am respectat mai mult decît din ziua cînd tu mi-ai sacrificat totul?... încetează dar a mai avea asemenea îndoieli, tu ai în ochii mei un merit mai mult! Dacă într-o zi sufletul tău va fi întrebat înaintea judecătorului suprem despre amorul tău, o, Elena mea, acest amor va fi gloria celui ce a creat omul și amorul, este parfumul unei abnegațiuni divine."

Această scrisoare fuse un balsam pentru sufletul Elenei. Ea citi de mai multe ori și o udă cu lacrămile sale.

„Sărmanul meu amic! își zise ea. El se hrănește de speranță și nu știe că ursita a voit altfel. Orice am iubit în vieață a dispărut; orice s-a atașat de soarta mea s-a veștejit... pentru ce m-ai iubit tu, o sufletul meu?..."

În timpul acesta postelnicul dete o petițiune la Mitropolie, cerînd divorsul. Ținuta sa îi făcea viața amară prin repetatele cereri de a se însura cu dînsa. De aici urmă cearta de toată ziua, de toată ora. Această femeie ordinară sub toate raporturile era la înălțimea spiritului, inimei, manierilor postelnicului... acesta avea slăbiciune pentru dînsa: niciodată nu putuse să înțeleagă mai bine o femeie. Simpatia ce-i inspirase deveni mai tare decît avariația lui, asfel se decise a cere divorsul cu Elena;

i se observă că nu poate să-şi lase soţia, neavînd nici un motiv. Elena fuse chemată la consistoriu ; ea nu veni. Maică-sa se prezintă pentru dînsa. Elescu lucră prin toate mijloacele sale puternice în modul de a se decide divorsul, în fine el reuşi. După cîteva zile postelnicul se însură.

Elena era încă la Făneşti. Făneşti era moşia sa de zestre, locul unde odihnea ţărîna părintelui ei şi fratelui ei.

Lumea vorbea despre nunta Elenei cu Alexandru. Muma Elenei era ferice. Alexandru se prepara a deveni soţul celii ce iubea mai mult în viaţă. Ei deciseră a face cununiile la Făneşti, în ziua de mai întîi. Alexandru comandă un *trousseau* splendid la Paris.

Într-o zi muma Elenei primi de la Elena următorul bilet :

„Sînt bolnavă în pat. Poţi să vii aci cu Caterina, fără să spui nimic lui Alexandru ?..."

Maică-sa şi Caterina plecară îndată la Făneşti. Ele găsiră pe Elena prinsă de friguri, palidă şi slabă. Ea tuşea necontenit, o tuse seacă ; pometele obrajilor săi erau neîncetat rumene. Ele găsiră aici un doctor din Ploeşti.

— Nu aveţi frică — le zise Elena, văzîndu-le — nişte friguri trecătoare... cel puţin asfel pretinde medicul !

— Dară, dară ! zise medicul, cletenind capul cu întristare, friguri trecătoare.

A doua zi Elena păru mai bine. Se sculă din pat ; dar slabă, suferindă, tusea nu o părăsea. Ea se informă despre Alexandru de la Caterina şi de la maică-sa.

— Cît a suferit pentru mine — zise ea Caterinei — şi cît are să sufere încă în viitor !...

— În viitor, Eleno ? dar cred că o să te ia...

— Da, da — zise Elena gînditoare — ai dreptate... orice suferinţi au un termen... dar viitorul cine poate să-l prevază ?...

— Să nu vorbim de viitor ! el este o carte închisă şi pe care zilele noastre sînt însemnate cu lacrimi şi roze... cînd această carte se va deschide, vom vedea care a fost voinţa ursitei.

— Eu o cunosc de acum pentru mine această voinţă. Partea mea vor fi lacrimile, şi cei ce mă iubesc le vor împărtăşi cu mine...

— Niciodată nu te-am găsit mai tristă, Eleno, și acum mi se pare că trebuie să fii mai voioasă...

— Ar fi trebuit, ai dreptate; dar nu se poate, oh! tu cată să mă fericești, nu este așa, Caterino? dorințele mele vor să se realize... Sărmană copilă! eu sînt ca drumașul obosit ce, întîlnind fîntîna dorită, și apropiindu-se să-și ude buzele arzînde, simte tărîmul pe care își pune picioarele căzînd și tîrîndu-l în adîncurile rîpei. Caterino, nimic nu-ți spune ca am să mor înainte de a gusta o zi de fericire?... vei zice orice vei voi; dar eu simț moartea în sînul meu. Amărăciunele ce m-au adăpat au întrerupt zborul zilelor mele; au vestejit floarea vieței mele, o drăguța mea; și nimeni nu va putea să-i dea tinerețea ce a pierdut...

Elena tuși și arătă Caterinei batista ei picată de sînge.

— Organismul este atacat — îi zisea ea — la mai întîi va fi nunta... va fi o nuntă tristă nunta mea, Caterino!

— Și eu am scuipat sînge; pentru ce îți faci aceste idei?...

—Vei să mă consoli? crezi tu că am trebuință de consolațiune? crezi tu că regret viața și mă speriu de moarte?... Nu mă consola pe mine, ci pe muma-mea. Ea să nu auză nimic despre cele ce ți-am zis... oh! faceți ca Alexandru să nu știe că sînt bolnavă... Cînd voi muri, el va muri asemenea, Alexandru meu mi-a zis-o și îl cred... cel puțin lăsați-l să fie ferice cîtva timp încă!... Astăzi voi să-i scriu un bilet.

Vorbind astfel, ea îi scrise:

„Niciodată nu am fost mai voioasă ca astăzi, sînt sănătoasă, ferice, oh, ce dulce este viața cînd totul ne surîde cu speranță!... cred ca o fecioară de cinsprezece ani, cred în amor, în fericire... Viitorul va fi frumos pentru noi, am ales pentru nunta noastră luna lui mai: este un capriciu al meu. Ea ne recheamă tinerețea, frăgezimea, amorul, asfel voi să fie începutul menagiului nostru! destul am suferit amîndoi în trecut, ca să avem dreptul a uita orice dureri. Fii voios, sufletul meu, eu sînt încîntată..."

— Iată cum minţi ! zise Caterina.

— Minciuna este necesară cînd poate face bine.

— Sărmană Eleno !

După trei zile, cîţiva vecini veniseră să viziteze pe muma Elenei.

Erau doi proprietari cu femeile lor.

Ei deteră nuvele de la Bucureşti. Camera se dizolvase, şi acum proprietarii alergau în toate părţile ţării cu propaganda ideilor şi cu trăsurile încărcate de bijuterii. O casă bogată, zise ei, s-a decis a face pensionate de fete în toate oraşele, fetele se vor priimi aici gratis şi vor avea mulţime de avantage.

— Gratis — zise celalt vizitator — pentru glasuri, la alegeri, asfel de va fi alegător părintele, se priimeşte fata în pension, daca nu, sănătate.

— Aşa au mers lucrurile în această ţară, zise celalt.

— Convenţiunea nu a îmbunătăţit nimic — zise amicul său — lucrurile merg ca în trecut... Ea stipulează principii de libertate şi egalitate, nimeni nu le-a pus în practică, s-a executat numai articolii în care clasa priviligiată îşi află interesele ei. Camera dă voturi de neîncredere miniştrilor totdauna în privinţa electiunilor care o privesc de aproape, puţin îi pasă de libertăţile publice. Asfel a fost şi cu Regulamentul Organic ; ce a fost aici în interesul unei clase, a pus în practică ; ce a fost în interesele publice le-a înlăturat. Vedeţi dar că legile bune nu sînt destulătoare cînd oamenii ce le aplică sînt mai pe jos de dînsele...

— Mult te-ai schimbat în opiniunele politice — întrebă Elena pe cel din urmă — ar zice cineva că eşti roşu ? !...

— Toată ţara este roşie cum sînt eu, răspunse el.

— Ceea ce zici este un adevăr — urmă Elena — Convenţia nu are de scop a reforma societatea, ci a o polei. Dar trebuia să aşteptăm toate de la streini ? acolo unde încetă rola Europei, începu rola noastră ; daca nu se face nimic, noi singuri sîntem culpabili. Îţi primesc că această

şartă are părţi vicioase, legea electorală spre exemplu. Convenţiunea fărâmă clasele şi face pe toţi românii egali, legea electorală dă însă puterea legislativă în mîna unei clase privilegiate, ca să aplice principii de civilizaţiune; este o contrazicere, în adevăr, însă alegătorii proprietari nu au o parte de răspundere pentru cele ce se întîmplă? pentru ce alegeţi deputaţi oamenii regimului trecut? Îmi vei zice că se întrebuinţează mijloace de seducţiune; că oamenii au trebuinţe, că trebuie să trăiască, dar atunci afirmi singur că alegătorii sînt corupţi şi abuză de dreptul ce li s-a dat, crede-mă că nu sînt streinii cauza mizeriii noastre, ci noi înşine.

Această discuţiune făcu pe Elena să tuşească, batista ei se sîngera din nou.

— Are cuvînt, zise unul din proprietari. Eu însumi am căzut în această eroare generală, şi am dat votul pentru un om vechi, în speranţa de a mă numi preşedinte la tribunal.

— Francheţa d-tale îţi face onoare — zise Elena — dar nu este destul, trebuie a te corigea.

— Această femeie cată să fie un bărbat, zise acesta amicului său cînd ieşiră.

— Păcat, sărmana — zise celalt — nunta ei paremi-se că are să se schimbe în moarte!

— Doctorul zice că e bolnavă de piept şi nu este vindecare, zise una din dame.

— Nastasio — îi zise soţul său — să nu mai vii pe aici, ca să nu iei boala! să ia. Morţii cu morţii, viii cu viii...

— Se poate?! zise Nastasia, a cărei inimă de femeie sacrifica aceste temeri mişcărilor ei. Voi veni în toate zilele şi-i voi da mînă de ajutor.

Ei se depărtară.

— Ai vorbit prea mult — zise Caterina Elenei — ţi-a făcut rău discuţiunea... tuşeşti mai mult.

— Acesta va fi tot asfel, răspunse Elena în genele căria strălucea o lacrimă.

Elena primi o scrisoare de la Alexandru. El crezu că Elena este sănătoasă, fericită, astă dată îi scrise într-un stil cu totul comic:

„Bucureștii — zicea el — este unicul oraș in lume prin stravaganțele sale. Amicul nostru B... are un fiu ce seamănă lui Georges ca două picături de lapte. Amicii săi ii spun că seamănă lui, el le mulțumește la toți. Ciliu își adoară nevasta mai mult decît totdauna și gelozia îi crește neîncetat. În zilele trecute a fost o masă mare la X; el era invitat cu nevasta. Pînă a nu se pune la masă, el se strecură în sala de mîncare, citi numele oaspeților pe talere, văzînd că numele nevestii era pe un taler lîngă altul cu numele unui june, el schimbă biletul și il puse lîngă talerul său. Aceasta îmi recheamă altă intîmplare, aceea cînd se duse la bal, unde un adiotant prezintă brațul nevestii lui să o introducă în sală. El avu un abur de gelozie care il făcu să se uite și să intre in bal cu șoșonii de pîslă, și cu toate aceasta femeia sa il iubește atît de mult! Zoe urmează seratele. Ea pare indiferintă la vorbele ce se desfășoară in contra ei, ieri seară deveni subiectul unui nou scandal... iartă a-i trece în tăcere. Pare in lume cu părul tăiat și zice fără pudoare că este moda. Mai multe dame crezură să-i facă plăcere imitînd-o. Principesa Iordache este o adevărată caricatură cu pletele tăiate: un cîne lățos! Sînt trei zile de cînd Șer era să aibă un duel cu un atașat la un consulat. Se zice că asemenea lui Ercule la picioarele Dejanirei [1], el toarce mătasea amorului lîngă spirituala doamnă N... Această din urmă intîmpină pe atașatul de consulat, care incepuse a-i zice vorbe galante asupra unui eventaliu de paie fine, o lucrare de artă. Ea ascunse eventaliul.

— Pentru ce îl ascunzi? întrebă acesta.

— Este de paie, răspunse ea.

Scandalul se făcu. Șer ii luă apărarea, dar se împăcară.

Un bărbat și-a sărutat nevasta la operă in logie. Aceasta a făcut aici mai mult scandal decît tăierea coadei Zoei.

Șapte nunți s-au făcut în aceste zile cu moldavi...

Am făcut cunoștință cu d-na A..., un tip de pedantism, de bas-bleu, vorbește numai din carte. Este vorba de a trece peste un șiruleț de apă ce se scură. Ea iți va

---

[1] *Dejanira*, una din soțiile eroului mitologic Heracles, care, pentru a se răzbuna că o părăsise, îi trimite un veșmînt îmbibat în otravă.

zice : să trecem Rubiconul» [1]. *Este vorba de o cameră care nu se încălzește, iți va zice că trebuie o vestală să întreție focul.*

Dar să lăsăm aceste bagatele și să vorbim de nunta noastră, de fericirea noastră. Sufletul meu e însetat de fericire, am mobilat un mic apartament pentru compania vieței mele. Este cel mai elegant ce se poate vedea. Lesbia [2], *în lăcașul lui Catul la Sarmione, nu avea camere mai elegante. Tot este in gustul roman antic. Timpul mi se pare lung pînă la mai, dacă aș avea puterea, aș precipita cursul soarelui ; dar, vai !.. trebuie să sufer numărind zilele.*"

Elena cletenă din cap.

„Apartamentul meu — zise ea — va fi un mormînt".

A doua zi un nou acces de friguri se declară. Elena vărsă sînge. Se observă că ea depierea pe fiece zi : puterile i se împuținau.

„Nu voi putea saluta soarele de mai, își zise ea. Și Alexandru, sărmanul Alexandru !..."

Ochii i se umplură de lacrămi.

Din acea zi Elena nu mai părăsi patul, medicul declară maică-sei și Caterinei că ftizia era repede și că nu mai este nici o sperantă. Aceste două femei nu puteau să-și oprească lacrămile : erau silite să se ascunză ca să plîngă. Ftizia este boala cea mai poetică. Elena era încîntătoare, sub acțiunea unor friguri ușoare ce-i înflăcăra imaginația sa romanescă, ea era sublimă ! cele mai dulci iluziuni pluteau pe viața sa ce se stingea neîncetat. Era o plăcere să o auză cineva conversînd.

— Maică, iubită măiculiță ! zise ea într-o zi. Ochii tăi păstrează urma lacrimilor. Plîngi, nu este așa ?... ai dreptate... pierzi singura fată ce ai avut... o fată ce iubeai și te iubea... o fată tînără, frumoasă... tînără mai ales... nu era încă timpul... grații, frumuseți au să se închiză

---

[1] Aluzie la cunoscutele cuvinte ale lui Cezar *„Alea jacta est !"* care după multe ezitări se hotărăște să treacă Rubiconul cu trupele sale, în lupta dusă împotriva lui Pompei. Prin expresia „Să trecem Rubiconul" se înțelege îndeobște luarea unei hotărîri îndrăznețe și decisive.

[2] *Lesbia* — iubita și inspiratoarea celor mai pasionate versuri ale poetului latin *Catul* (84—54 î.e.n.).

într-un mormînt... Cine m-a cunoscut va vărsa lacrimi auzind că nu mai sînt, pentru ce maica mea nu va plînge asemenea ?... cînd mă legăna mică pe sînul ei, cîte vise de fericire nu-și făcea pentru mine ?... Ea nu spera să mă vază în floarea juneței întinsă pe patul de durere... Sărmană mumă, cît trebuie să suferi !...

Biata bătrînă se înecă în plîns.

Elena avu pietate de dînsa.

— Maică ! urmă ea. Iată ce zic sub impresiunea unei idei triste... dar vorbele mele fac atîta autoritate încît să nu mai rămîie decît a pune să tragă clopotele ? cele ce am zis sînt niște răsfățări ale unei fiice către maică-sa, ele nu trebuie să te atriste, știi că totdauna am fost o fată răsfățată. Mîine voi fi mai bine... sînt sigură, puterile mele nu m-au părăsit ; natura boalei mele nu mă disperă... medicii de multe ori se înșală singuri asupra boalei... Este ceva care îmi spune că voi fi în curînd bine, îți promit să fiu voioasă, ferice... ziua de mai va fi ziua nunței mele... oh, cum Alexandru mai are să te iubească !...

Aici Elena își ascunse capul în mîini și plînse. Apoi urmă :

— Cît simț că o să te iubim !... copiii noștri vor fi frumoși ca îngerii... Ei vor veni să se joace cu ochelarii tăi, să ți-i strice, tu te vei supăra... Sărmanele mici creaturi !... vor plînge și te vor ruga să nu-i urești... și tu, cu ochii în lacrămi, vei răsfăța buclele lor de aur ! Crezi tu că aceasta nu va fi, pentru că tușesc astăzi ? Șterge lacrămile și speră !...

Alexandru Elescu voi să comande singur obiectele de nuntă de care avea trebuință. Se prepară să plece în persoană la Paris. Timpul îi permitea aceasta. El scrise Elenei intențiunile sale.

„Se duce să comande necesarele nunții, zise Elena. Un giulgiu și un sicriu, iată ce îmi va trebui !... mă va regăsi încă în viață la reîntoarcerea lui ?..."

„Dar cînd te vei înturna, vei găsi toate la locul lor precum le-ai lăsat la plecare... toate, afară de mine... atunci ochii tăi mă vor căuta și nu vor putea să mă vază și ochii tăi se vor îneca în lacrămi."

„Alexandru se duce ? mai bine ! nu voi să fie martor agoniei mele... Pentru ce să sufere ? Nefericirile nu există

pentru om decît din momentul ce le cunoaşte... Pentru ce să le cunoască de acum ?..."

Elena răspunse lui Elescu că face bine să plece. Între altele ea trase, cu ochii înecaţi de lacrămi, aceste rînduri :

„Mă report la gustu-ţi pentru obiectele ce vei comanda pentru mine ; voi simţi îndoită plăcere a le purta, alese de tine... voi fi mîndră şi ferice mireasa ta ; rog cerul ca ziua de mai să ajungă mai repede. Nu întîrzia afară din ţară. Sufletul meu te va invoca să te îmbrăţişeze..."

Elescu priimi acest bilet cu bucurie ; viaţa pentru dînsul luase colori mai fragede ; cu toate aceste un presimţimînt trist îl oprea de a lăsa inima să zboare la bucurie. El plecă repede la Paris, după ce scrise Elenii un bilet plin de tinereţe şi amabilitate :

„Sînt în poziţiunea aceluia — zicea el între altele — care se culcă să doarmă, gîndindu-se cu fericire la ora deşteptărei, menită să-i aducă o mare bucurie. Aci voi ca spaţiul de timp ce desparte momentul aşteptat să se scurteze repede, aci voi ca să se lungească spre a mă bucura mai mult de suprema fericire ce-mi surîde : emoţiunile ce încerc mă ţin într-un fel de beţie divină... încerc acelaşi simţimînt ca omul ce sapă să găsească un tezaur : el stă şi se repaoză, şi se îmbată de speranţă că va găsi şi nu cuteză a urma, de temere că nu va găsi ce doreşte. Tezaurul meu eşti tu, sufletul meu, dar vei fi oare al meu ? în momentul cînd voi crede că te-am priimit, nici un nuor nu va veni să te acopere înaintea ochilor mei ?..."

Elena fuse mai bine cîteva zile. Tusea începuse să se împuţine ; sînge nu mai vărsa ; figura ei păru însufleţită de mai multă frăgezime. Niciodată Elena nu avusese mai multă îngrijire pentru toaleta sa. Maică-sa surîdea de fericire văzînd dorinţele fiicei sale pentru eleganţa toaletei. Ea luă aceste manifestări pentru semne de ameliorare a sănătăţei. Medicul declară că are mare speranţă. Elena ea însuşi începu să aibă iluziuni.

Dar această asigurare în sănătatea ei îi da idei pline de tinereţe, de răsfăţare. Crezînd pericolul depărtat, ea

vorbea de dînsul mai des. Spunea celor ce o încongiurau cugetări ce fac să se umple ochii de lacrimi.

— Maică, zise ea într-o zi. Nu este așa că viața este dulce... că este trist a muri plină de frumuseți, de grații, de junețe, de iluziuni atît de plăcute?... Cela ce rămîne încă în viață, în urma celui ce iubește și moare, suferă în adevăr, e demn de plîns, dar orice acțiune are reacțiunea sa: uitarea șterge lacrămile, timpul șterge durerile. Dar cela ce moare este mai demn de plîns, mai ales cînd viața avea pentru dînsul atîtea plăceri încă. Acest din urmă singur nu poate să fie mîngîiat. El a plecat și nu se va mai întoarce. Ochii săi nu va mai vedea pe cei ce au iubit; urechile sale nu va mai auzi vocea unei mumi zicîndu-i: „Copilul meu!"

Aceste vorbe erau crude pentru sermana mumă.

„Vai — își zicea ea — oare Dumnezeu m-a ținut pînă acum în viață ca să auz asemenea cuvinte și să încerc asemenea dureri?..."

Elena avu niște friguri cu delir. Speranțele mumesei pieriră încă o dată. Elena în delirul ei vorbea de Alexandru.

— Alexandru... Cine este acel om?... nu, el nu poate să fie un om.... un zeu poate?... am cunoscut oamenii, și nici unul nu mi-a atins inima mea... a plecat?... unde?... Ah, știu... să cumpere cu ce să fermece ochii miresei sale... Mireasa sa!... Sărmana Elena!... Ea va fi mireasa mormîntului... Oamenii au ucis-o... oh, blestem neamului omenesc!... Alexandru rătăcește prin lume... cum trebuie să cugete el la Elena!... el nu iubește altă femeie?... Cine știe?... acolo pare că buzele lui șoptesc vorbe tinere unei femei frumoase?... ochii mi se întunecă... mor!... moartea e dulce pentru cei ce suferă... daca el mă uită, pentru ce îl voi iubi? Eu însumi voi să mă desfătez... voi să cînt... Caterina, dați-mi harpa... nu! ține acompanemînt cu piano; voi să cînt o odă.

Caterina se puse la piano.

— Ce odă vei să cînți?

— Ce odă? tu știi...

Elena, sculîndu-se puținel, cîntă cu voce dulce și melancolică acest cîntec:

„Multe frumuseți te-adoră
Soarbe, dragă-n sînul lor
Farmecul ce-l înconjoară
Pîn'ce orele nu zbor!
Dar cînd sațiul ce vine
Îți va zice: e destul!
Și cu inima-n suspine
Tu de viață-i fi sătul,
Vino la nefericire,
Vino la iubita ta;
Prin cereasca mea iubire,
Nouă viață îți voi da,
Căci, amantul vieții mele!
Eu nu-i cer p-acest pămînt
Decît lacrimile tele
Pe tăcutul meu mormînt."

Elena tăcu obosită, două lacrimi curară din genele sale lungi și crețe, ca două stele ce se coboară dintr-un spațiu umbros. Frumusețele ei se exaltaseră prin accesul de friguri, buzele străluceau ca rubinele încadrate cu artă în ivoriu, părul său cădea în unde pe umeri.

— Am să cînt și cu o odă — zise Caterina — de acelaşi poet... Și Caterina cîntă asfel, cu o voce fragedă ce părea că revarsă plăcerile:

„Tu rechemi prin frumusețe
Rozele de primăveri
Și prin dulcea-ți tinerețe
Roua fragedelor seri.
Prin parfumul gurii tele
Ambrozia ne vestești,
Și pe grații tinerele
În Olimp tu ne răpești.
Oh, nimic nu piere-n lume!
Astăzi sîntem, deci vom fi:
Cu altă formă, cu alt nume
Poate făr-a ne aminti?
Cînd a vieței tale floare
Vîntul o va scutura,
Și l-al ei ferice soare
Altă formă vei lua,

Voi să fii a mea frumoasă,
Roua cerului senin,
Eu o floare amoroasă,
Să te beau într-un suspin !"

— Fii binecuvîntată, fata mea — zise Elena — cîntaţi ! cîntaţi ! mă dezmierdaţi ! înconjuraţi patul meu cu roze ! ca plecarea să fie o sărbătoare !...

Un somn dulce şi binefăcător coborî pe genele Elenei. Ea dormi. Cînd se deşteptă, era răcorită, părăsi patul.

Din acea zi fuse mai bine, medicul nu mai apăru.

Era pe la apriliu, faţa pămîntului treserea sub suflarea caldă şi parfumată a primăverii, pămîntul coperit de velură verde surîdea ochilor obosiţi de monotonia iernei, aerul era dulce şi binefăcător. Elena se plimba prin grădină sprijinită pe braţul Caterinei.

—Cînd ar veni acum Alexandru ? zise Caterina.

Elena tresări, deveni palidă.

— Voi să-l văz şi să mor ! zise Elena, eu voi afla puterea să-l văz... nu voi avea însă puterea a vedea durerile sale...

— Eşti bine, Eleno... vei fi în curînd mult mai bine...

Elena surîse.

— Cum aş voi să poci să mă înşel !... dar realitatea mă opreşte...

În acel moment se auzi strigătele postaşilor.

— O trăsură cu cai de poşte ! strigă Caterina. Poate Alexandru...

Elena deveni mai palidă şi se lăsă să cază în genuchi pe iarbă.

— Nu mai poci, zise ea.

După o oră Elena şi Caterina erau în salon în prezinţa lui Georges, Şer şi Bar.

Ei le spuneau ştiri de la Bucureşti şi se apostrofau unii pe alţii.

Elena se distrase, părea mai voioasă.

— Ce face oaspetiţele noastre din anul trecut ? întrebă Elena.

— Zoe — răspunse Georges — urmează misiunea sa de a moraliza societatea din Bucureşti. Toate junele menage sînt croite pe doctrina ei.